

16-

Kiezen

HOE MAAK JIJ EEN GOEDE KEUZE?

BIJBELSTUDIE

1. De verkeerde keuze

Bijbelgedeelte

Genesis 3:1-15

Zingen

Psalm 51:1 en 7, psalm 33:3 en psalm 1:1-3

Kerngedachte

De keuze om te luisteren naar de duivel grijpt diep in in je leven

Extra informatie voor de leiding

Focus: Eva kiest verkeerd, omdat ze ja zegt tegen de zonde.

Omschrijving focus: Heel nadrukkelijk zien we in dit gedeelte dat Adam en Eva beiden een vrije wil hadden. Die vrije wil laat de mogelijkheid open dat zij voor het kwade kiezen. Eva doet dat. Wij hebben een geknechte wil (zie discussie Erasmus-Luther, ook de Dordtse Leerregels). Dat houdt in dat wij nog veel sneller voor het verkeerde kiezen dan Eva. En dat we de Geest van God nodig hebben om voor het goede te kiezen.

Achtergrondinformatie

Het boek Genesis kan omschreven worden als: de geschiedenis van de mensheid, van de schepping tot het ontstaan van het volk Israël.

Het eerste Bijbelboek omspannt een lange periode van vele eeuwen, op zijn minst anderhalf duizend jaar. Uit de talrijke mogelijkheden van weergave van gebeurtenissen is een zeer beperkte selectie gemaakt: de eerste elf hoofdstukken betreffen de mensheid in zijn algemeenheid, vanaf hoofdstuk 12 is de aandacht geheel gericht op Abram / Abraham en zijn nageslacht.

God heeft een plan, maakt dat in fasen bekend en volvoert het, al gaat het meer dan eens anders dan mensen verwachten. Hij treedt met mensen in een persoonlijke relatie ('verbond'), waarbij Hij zegent en straft. Het goddelijke heilsplan is de rode draad die door het boek Genesis loopt. De volgende Bijbelboeken en uiteindelijk het Nieuwe Testament zijn nodig om te weten te komen hoe dat heilsplan in de volle breedte en diepte is.

In grote lijnen is de opbouw van het boek Genesis als volgt:

- A. De schepping van hemel en aarde (1:1-2:3)
- B. **Het begin van de mensheid (2:4-11:26)**
- C. De aartsvaders in het beloofde land (11:27-37:1)
- D. De Israëlieten in Egypte (37:2-50:26)

In het eerste hoofdstuk van de Bijbel openbaart God zich als de machtige en soevereine Schepper, die de wereld in het leven roept en tevens levensruimte creëert voor de mensen. Als Scheppergod is Hij tegelijk de God van Adam, Abraham, Isaak en Jakob, en daarmee de God die zijn volk tot leven roept en zijn geschiedenis leidt.

Gen.1 is kunstig opgebouwd en weerspiegelt de orde van de wereld. Daar presenteert God zich eerst als Elohim ('God'), vanaf Gen.2:4 als JHWH ('HERE') of in de combinatie JHWH Elohim.

Volgens Gen.1:26 is de mens naar het beeld van God geschapen. Dit duidt vooral op de positie van de mens: hij is stadhouder of onderkoning en kan op die wijze de aarde besturen en beheren (Gen.1:26-28; 2:15-17).

De tweede beschrijving van de schepping (Gen.2:4-3:24) vult de eerste aan. Gen.1 beoogt een chronologische weergave van de gehele schepping, in de beschrijving van Gen.2 staan meer details over de schepping van de mens en zijn omgeving.

Na de overtreding is de mens nog altijd het beeld van God (Gen.9:6; 5:1,3; vgl. Ps.8:6-9). Toch is op grond van de breuk in de relatie met God aan de mens de mogelijkheid ontnomen om onbegrensd te

leven; de dood doet zijn intrede. Daarna blijken mensen steeds weer zondige daden te doen, en de oorzaak daarvan ligt in het 'hart' (Gen.6:5; 8:21).

Exegese

Vers 1

Zonder enige introductie hebben we hier ineens te maken met de slang. Het behoeft blijkbaar geen uitleg. De slang is er. Hier geen verhandeling over God en het kwaad. Maar wel het kwade dat de schepping 'binnensluipt'. Nadrukkelijk tussen aanhalingstekens; na de zondeval schijnt de slang pas te zijn gaan kruipen. Goed om op te merken, is dat Eva het niet vreemd vindt dat de slang tot haar spreekt. Wat er hier gebeurt, is overduidelijk uniek: een dier verheft zich boven de mens. Daar waar de mens de heerschappij had over de dieren, komt de slang wat dat betreft in opstand. Denkt hij zijn gelijke, ja zijn mindere, gevonden te hebben in de mens. Je ziet het aan alle kanten misgaan. Mozes schrijft aan het begin van vers 1 nog: HEERE God. De slang heeft het in het vervolg van het vers over God. Een degradatie van God, zou je kunnen zeggen. En vervolgens een overdrijving van het gebod dat de HEERE God gegeven heeft.

Vers 2

Eva gaat met de slang in gesprek. Opmerkelijk is dat zij niet op alle verkeerde dingen reageert die de slang haar voorhoudt. Achteraf bezien, begint hier haar verkeerde keuze al. Door mee te gaan in de redeneringen van deze slang. Van deze vijand van God. Van deze sluipmoordenaar. Ze reageert alleen op het laatste stukje van wat de slang zegt. Van de boomvruchten van deze hof mogen we eten.

Vers 3

Hier zien we het verder misgaan. Hoe? Door te kijken naar wat Eva zegt. De vruchtboom in het midden van de hof (appelboom? De vrucht wordt niet genoemd. Elke interpretatie is gebaseerd op aannames en in het geval van een appelboom is het wel een heel sterke verNederlandsing.) kent een speciale regeling. Daarvan heeft God, ook bij Eva ontbreekt inmiddels de Verbondsnaam HEERE, gezegd: daar mag je niet van eten. En ze voegt eraan toe: je mag die boom niet eens aanraken. Want anders sterf je. Waarom voegt Eva dat aanraken eraan toe? Heeft God dat inderdaad gezegd en staat dat niet opgeschreven? Of is dit een doelbewuste overdrijving van deze vrouw?

Vers 4

Resoluut antwoordt de slang: daar moet je maar niet te zwaar aan tillen. Want de dood ga je echt niet sterven, hoor. Daar zit, achteraf, een waarheidselement in. Ze sterven niet onmiddellijk. Nee, ze krijgen (althans, Adam in elk geval) een leven van meer dan negenhonderd jaar op de aarde. Hier zie je dat de duivel met zijn listen twijfel zaait en halve waarheden verheft tot zijn waarheid.

Vers 5

De slang en derhalve de duivel laat hier zien dat wat Jezus later over hem zegt helemaal klopt. Hij is namelijk de vader van de leugen en een moordenaar (zie Joh. 8: 44) vanwege de consequenties van deze leugen. Hij belooft gouden bergen, namelijk zijn als God. God kent het goede en het kwade. En dat zal Eva ook ontdekken. Gruwelijk: ze zal het kwade kennen. Zij die veel beter dan wie dan ook, samen met Adam, het goede kent. Krijgt te horen dat ze het kwade zal leren kennen.

Vers 6

Het zaadje van vertwijfeling is gezaaid. En dan gebeurt het. Eva kijkt met andere ogen naar die ene boom. En wat gaat daar een aantrekkingskracht van uit. Er komt:

1. de begeerte: want goed om te eten, de boom en zijn vruchten zien er lekker uit;
2. beweging in haar zintuigen: de boom is een lust voor het oog, het is een mooie boom;
3. de gedachte dat ze er intelligent door wordt: begeerlijk om verstandig te maken, ziet er veelbelovend uit.

Eva verlaat de weg van de gehoorzaamheid aan God en slaat het pad van de verleiding in, met volle teugen. Want ze gaat ook naar Adam en ook hij eet ervan. Hier zien we hoe de zonde zijn desastreuze

werk doet: het begint in de gedachtewereld en komt tot uiting in de daad. Feitelijk zou het genoeg moeten zijn om vast te houden, vanwege de onvoorwaardelijke liefde van de Schepper tot hen en andersom, aan het gebod dat Hij gaf.

Vergelijk 1Joh.2:16. Verlangens zijn op zich niet verkeerd (de bomen van Gen.2:9 zijn alle begeerlijk om te zien en goed om te eten), maar er is een grens die door Gods geboden bepaald wordt (vgl. Ex.20:17). Het is van belang weerstand te bieden tegen verleidingen (1Kor.10:12-13; Jak.1:12-18).

Het is ook goed om op te merken: de slang geeft geen opdracht, maar de vrouw voert wel uit. Eva komt tot dezelfde conclusie als de HEERE God: namelijk dat de boom goed is, zoals Hij zag dat alles goed was. Dat leidt er bij haar niet toe dat ze het verzoek negeert. Vervolgens geeft ze ook haar man: gedeelde zonde is dubbele zonde. God ontbreekt, maar men heeft het wel over Hem.

De slang heeft mogelijk met opzet de aanval geopend op de vrouw. Zij had het verbod vernomen via Adam, uit de tweede hand dus. Misschien kon de slang bij haar meer op het gevoel inwerken? Hoe het ook zij: de vruchten aan deze bewuste boom zijn niet lekkerder of mooier dan andere vruchten. Maar ze zijn wel aantrekkelijker doordat de duivel er woorden over geeft. Zo werkt dat vandaag nog steeds, helaas. Dingen die verboden zijn, zijn altijd spannender en leuker dan wanneer iets wel mag. Dat zit er bij ons ingebakken.

Als het gaat over het kiezen, tenslotte het onderwerp van deze Bijbelstudie, dan valt het volgende op. Adam en ook Eva hadden een vrije wil. Beiden waren ze in staat om het goede te kiezen. Evenzeer als beiden in staat waren om voor het verkeerde te kiezen. We zien daarin een ontwikkeling:

1. Adam en Eva > in staat om niet te kunnen zondigen
2. Wij > niet in staat om niet te kunnen zondigen
3. Nieuwe hemel en aarde > niet in staat te kunnen zondigen

Overduidelijk bevinden wij ons onder het regime van de geknechte wil. Als we dat op ons laten inwerken, dan is onze toestand nog zorgwekkender dan die van Adam en Eva. Onze wil is totaal verkeerd. En daar brengen we zelf geen verandering in. Te denken valt aan het voorbeeld van de chocoladewinkel. Je nam jezelf voor: nu moet ik toch echt op mijn gewicht letten. De komende tijd snoep ik niet, en zeker geen chocolade. Je shopt met wat vriendinnen in de stad. Je komt langs een chocolatier. Je spreekt jezelf streng toe: geen chocolade kopen. Ik wil afvallen. Je hebt het nog niet gezegd, maar voor je het weet heb je chocolade afgerekend en heb je een reep achter je kiezen.

Adam en Eva zijn representatief voor ons. Zij stonden in het Paradijs voor de gehele mensheid. Vaak hebben we daar problemen mee: wat gaat mij die ongehoorzaamheid, die zonde aan?! Kan ik toch niets aan doen?! Als we het nu eens omdraaien. Zou je daar problemen mee hebben? Stel: Adam en Eva zouden niet gezondigd hebben. Dan zou de gehele mensheid gered zijn. Nu erven we van hen het verkeerde. Nu erven wij de dood van hen. Maar, dat gaat dan niet via erfenis, hun zaligheid is nog te verkrijgen. Door Hem, Jezus Christus, Die geweigerd heeft voor Zichzelf te kiezen. Maar koos voor Zijn Vader, en Zijn wil. De Heilige Geest is het Die onze wil vernieuwen kan en wil. Laten we daarom tot God gaan. Hem onze verdorvenheid, onze verkeerde wil, onze verkeerde verlangens belijden en bidden, pleitend op wat God beloofd heeft in de Doop, om de doorwerking van de Heilige Geest.

Vers 7

De gevolgen blijven niet uit. De mens krijgt ineens grotere kennis: kennis van wat er werkelijk gebeurde, kennis van zichzelf en een gevoel van vervreemding als man en vrouw ten opzichte van elkaar. En ze behelpen zichzelf door hun schaamte te bedekken. Ook dat is iets wat nog steeds gebeurt: de weigering om te erkennen wat er heeft plaatsgevonden. Het bedekken. Het vergoelijken. De zonde brengt niet op de knieën. Daar is wat anders voor nodig. Namelijk de goedertierenheid van God (Rom. 2) en de liefde van Christus. Hier zien we dat het gekunsteld is. Kunstmatig ook en dat het niet helpt, uiteindelijk. Zo is dat ook met ons, zolang we onze zonden bedekken. David zingt daarover in Psalm 32. Dan wordt het dor en droog vanbinnen. En dat blijft het ook, tot jezelf ontdekt dat beleden zonden, vergeven zonden zijn. Dat God ze genadig wil wegnemen en een diepe vrede schenkt.

Vers 8

Na de overtreding verschijnt God aan de mensen en laat Zijn stem horen, maar zij verbergen zich achter het geboomte of de struiken. Het geboomte was begeerlijk om te zien (Gen.2:9), maar dient nu tot een vergeefse schuilplaats. De zondaar wil zich verbergen en vreest God onder ogen te komen. In het NT wordt dat in zijn uiterste consequentie getoond in de uitroep 'Bergen valt op ons, heuvelen bedekt ons' (Luc.23:30).

De verschijning is hier opeens vreeswekkend voor de mens, omdat God als Rechter verantwoording vraagt. Er staat niet dat God in mensengedaante verscheen, hoewel het woord 'wandelen' in die richting kan wijzen. Wonderlijk is dat we later in de Thora en de Bijbel tegenkomen dat God wandelt met betrekking tot de tabernakel. Hij komt als Rechter, maar ook in genade.

Vers 9

Opnieuw klinkt de stem van God. De vraag 'waar bent u? (vs.9)' wordt niet gesteld omdat God het antwoord niet weet, maar is bedoeld om de mens te voorschijn te laten komen. De Schepper roept zijn schepsel ter verantwoording en zal recht spreken. Voor Hem is geen verberging mogelijk, wat zowel beangstigend als vertroostend (Ps.139:7-12) kan zijn. Door Gods vraag is er een mogelijkheid voor de mens eerlijk te voorschijn te komen en schuld te belijden. Hij komt wel tevoorschijn, maar kiest voor een poging tot verklaring van zijn ontwijkende gedrag. Het is een vraag vol liefde en genade enerzijds, maar ook strengheid zal doorgeklonken hebben.

Vers 10

Toen ik uw geluid in de hof hoorde, werd ik bevreesd, want ik ben naakt' (vs.10). Daarbij geeft hij toe dat het schort van vijgenbladeren onvoldoende is tegenover God en dat hij zich daarom wilde verbergen. Als God gaat spreken, kom je erachter dat alle uitvluchten en alle schuilhoeken geen standhouden. In Zijn licht zien wij het licht.

Vers 11

Als in een rechtszitting ondervraagt God de mens (vs.11) en de schuld wordt steeds duidelijker. Het aangevoerde excuus (vs.10) geeft tevens het bewijs van de overtreding. Want wie heeft de mens te kennen gegeven dat hij naakt is? Dit is geen vraag naar een dader, maar meer een retorische vraag in de zin van: hoe weet u dit? Het kan alleen door het eten van de verboden vrucht. De man legt geen rechtstreekse bekentenis af, maar verwijst, niet naar 'zijn vrouw' (Gen.2:24), maar naar 'de vrouw'. In de antwoorden staat heel wat keren het woordje 'ik': een aanwijzing hoezeer de mens op zichzelf gericht is; een teken van individualisme. De zonde heeft verdeeldheid als effect. Indirect geeft de man ook God de schuld, omdat Die hem de vrouw gegeven heeft. Alsof hij zonder de vrouw wel staande gebleven zou zijn! Vgl. de tegenstelling met Gen.2:23.

Vers 12

'De vrouw die U aan mijn zijde gesteld hebt, die heeft mij van de boom gegeven en toen heb ik gegeten' (vs.12). Daarop richt God zich tot de vrouw. Adam wijst van zichzelf af. Weigert schuld te erkennen en te belijden.

Vers 13

Eva krijgt een vraag waaruit ontzetting blijkt: 'Wat is dit, dat u gedaan hebt?' (vs.13). Zij antwoordt met een verwijzing naar de slang die haar verleid heeft (2Kor.11:3). Ook bij haar ontbreekt de openlijke schuldbelijdenis, waarop verderop in de Bijbel zo vaak vergeving volgt. De zonde tast de relatie tussen God en mens aan, tussen mensen onderling, en nu ook tussen mens en dier. Er volgt geen ondervraging van de slang. De slang, als de bron van het kwaad, mag geen verdediging aanvoeren en wordt direct gestraft. God zal later pas meer over de achtergrond van de slang en over de herkomst van het kwaad openbaren aan de mensen. Zie Job 1-2; 1Kr.21:1; Mat.13:39; Op.12:9 en 20:2.

Vers 14

God velt als Rechter een vonnis dat in relatie staat tot de bewezen overtreding: 'Omdat u dit hebt gedaan'. Er volgen drie uitspraken die eerst het eigen bestaan raken en vervolgens betrekking hebben

op de relaties. De man wordt het eerst ondervraagd, maar ontvangt als laatste zijn vonnis. De slang krijgt het eerst zijn veroordeling te horen en hij wordt vervloekt waarbij verband wordt gelegd met andere dieren.

Het gaan op de buik is een element van de vloek. Het is niet de bedoeling dat we erover speculeren hoe de slang er uit heeft gezien vóór die tijd. De slang die zich hoog kan opheffen om dodelijk toe te slaan (vgl. de kroon van de farao's in Egypte), moet voortaan op de buik kruipen en is daarmee kwetsbaar. Met 'stof eten' is een uiterste vernedering bedoeld. Vanuit de latere openbaring weten we dat in de veroordeling niet slechts het dier bedoeld is, maar ook (of vooral) de boze macht er achter, de satan.

Vers 15

Er komt een voortdurende vijandschap tussen de nakomelingen van de slang en de nakomelingen van de vrouw (vs.15), dus tussen slangen en mensen. De slang kruipt op de grond en de mens kan de kop van de slang vermorzelen; de slang kan daarentegen de mens in de hiel bijten met een dodelijke beet.²⁶ Dit vers wordt wel het Proto-evangelie of de moederbelofte (de moeder of eerste van alle beloften) genoemd. Vanuit de verdere vervulling in de heilsgeschiedenis mogen we dit vers zo bezien, maar de eerste mensen zullen in de woorden zelf nog weinig positiefs hebben gehoord. Van belang is echter vooral hoe God zelf deze woorden bedoeld heeft.

Aanwijzingen en antwoorden

1a. De dieren een naam geven. En ze kozen voor de dood, door de zondeval.

b. Volgens de catechismus zijn we onbekwaam tot enig goed en geneigd tot alle kwaad. Het is dus niet zo dat 'de meeste mensen deugen' zoals het boek van Rutger Bregman ons wil laten geloven. Het is Gods genade dat er niet altijd uitkomt wat erin zit. Als we door Gods Geest zijn wedergeboren (= bekering) dan veranderen onze gevoelens en gaan we zoeken wat God van ons vraagt. Maar nog steeds is er de oude mens die het goede niet doet en niet zoekt.

Dit antwoord kan nieuwe vragen oproepen. Wellicht vragen jongeren zich af hoe het kan dat Adam en Eva zondigden, terwijl God ze goed had geschapen. Leg uit dat zondeval in hemel begonnen is, waar engelen God afvielen en de toegang tot de hemel werd ontzegd. Ook dat is iets waar je verstand bij stil kan staan. De verborgen dingen zijn voor ons niet om te doorgronden.

2a. Het leven voor de zondeval had nog de mogelijkheid tot het kwade kiezen, wat Eva en Adam ook deden. Het leven met God in Zijn heerlijkheid zal volmaakt zijn, zonder mogelijkheid tot zondigen, op welke manier dan ook. Wat een vooruitzicht!

b. Luister bij deze vraag wat de jongeren aandragen. Wellicht zijn de antwoorden heel divers. Benadruk het volmaakte en dat alles gericht is op God en Zijn eer.

3a. Luisteren naar de duivel, begeren, pakken en eten.

B Juist omdat het verboden was. Dat kan bij ons ook zo zijn, de dingen die niet mogen, verboden worden, zijn juist aantrekkelijk.

c. Doel bij deze stelling is dat jongeren nadenken over het feit dat het doen van zonden nooit vrijblijvend is. Hoe diep zit de neiging in je? Wordt dat minder als je God liefhebt? Benadruk dat iedere zonde in Gods ogen een walging is. Maar ook dat er vergeving is, altijd.

4.A/B

Zo kan het voelen, maar gaat hier niet over eerlijk/oneerlijk. Wat als jij in de plaats van Adam/Eva had gestaan? De eerste mensen maken de keus verkeerd, terwijl ze zonder waren tot op dat moment. Hoe denk jij als zondig mens dan een betere keuze te kunnen maken?

5.

Adam	Eva	Slang
-Werken in het zweet van zijn aanschijn, met moeiten, door het gewas wat de aarde voortbrengt. -De dood sterven	-Zwangerschap en geboorten zullen met pijn gepaard gaan. -De man zal over de vrouw gesteld zijn -De dood sterven	-Vervloekt -Zonder poten leven -Stof eten

6. A. Zonde is het missen van je doel, namelijk het leven tot eer van God.

B. Overtreding, ongerechtigheid, zonde, kwaad

7. A De duivel zoekt een moment van zwakte. Alleen zijn, honger/dorst hebben, moe zijn, dat zijn voor de duivel de momenten die hij gebruikt.

B. Je moet je voorbereiden op deze zwakke momenten, die komen altijd. Zorg dat je weet waar de duivel je mee wil verleiden. Denk erover na hoe die verleiding het hoofd biedt. Vergeet in de verleiding nooit het gebed en het Woord van God.

Verdieping vraag 1B. Bron: [Kerkblad, 08/01/2010](#)

Dordtse Leerregels

Hoofdstuk 3 en 4, Aflevering 15

Artikel 3

Overzulks zo worden alle mensen in zonde ontvangen, en als kinderen des toorns geboren, onbekwaam tot enig zaligmakend goed, geneigd tot kwaad, dood in zonden en slaven der zonde. En willen noch kunnen tot God niet wederkeren, noch hun verdorven natuur verbeteren, noch zichzelf tot de verbetering daarvan schikken, zonder de genade des wederbarenden Heiligen Geestes.

De lijn die de Dordtse Leerregels in dit hoofdstuk volgen, is dat zij eerst spraken over de zondeval; datgene wat heeft plaatsgevonden in het paradijs, waar Adam opstond tegen God (artikel 1). Vervolgens kwam naar voren dat de zonde van Adam, zowel de schuld als de verdorvenheid, over het hele menselijke geslacht gekomen is (artikel 2). In dit derde artikel wordt nu getekend waarin die verdorvenheid bestaat.

We zijn wel heel ongelukkig geworden, als we zien wat hier over ons gezegd wordt. U moet de Leerregels niet le-

zen als stukken van een systematische leer die vier eeuwen geleden is vastgesteld. Het gaat hier over u en mij, wie wij van nature zijn, na de zondeval. Wat wordt hier dan uitgesproken? De mens is wel mens gebleven. Er is door Gods goedheid nog wel sprake van ouderlijke, kinderlijke enzovoort, maar tot het zaligmakende goede zijn wij van nature op geen enkele wijze meer in staat. Het is dezelfde belijdenis die wij vinden in vraag en antwoord 8 van de Heidelbergse Catechismus: 'Maar zijn wij alzo verdorven, dat wij gans onbekwaam zijn tot enig goed en geneigd tot alle kwaad? Ja wij, tenzij dan dat wij door de Geest Gods wedergeboren worden.' De Nederlandse Geloofsbelijdenis spreekt in artikel 14 en 15 dezelfde taal. Als wij zeggen dat de gereformeerde leer ten volle Bijbels is, hoeven we wat dit punt betreft alleen al te denken aan wat Christus gezegd heeft over het menselijk hart en wat daaruit voortkomt, namelijk: 'boze bedenkingen, doodslagen, overspelen, hoerereien, dieverijen, valse getuigenissen, lasteringen' (Matth. 15:19). Het is er dus wel heel ver vandaan dat Christus een 'positiever' mensbeeld zou hebben dan de profeten van het Oude Testament. Ook Romeinen 3 houdt ons een schrikwekkende pasfoto voor: 'Er is niemand rechtvaardig, ook niet één. Er is niemand die verstandig is, er is niemand die God zoekt. Allen zijn zij afgeweken, tezamen zijn zij onnut geworden; er is niemand die goed

doet, er is ook niet tot één toe. Hun keel is een geopend graf; met hun tongen plegen zij bedrog; slangenvenen is onder hun lippen; welker mond vol is van vervloeking en bitterheid; hun voeten zijn snel om bloed te vergieten; vernieling en ellendigheid is in hun wegen; en den weg des vredes hebben zij niet gekend. Er is geen vreze Gods voor hun ogen' (Rom. 3:10-18). In Efeze 2 wordt het ontzettend woord 'dood' gebruikt om de toestand van zondaren, zonder zaligmakende genade, aan te duiden.

We beseffen van nature ook niet welk vreselijk kwaad de zonde is. We leven erin als een vis in het water en als een vogel in de lucht. Tegelijk is zonde wel slavernij, afgezien van het feit of een mens dat zo ook ervaart. We zijn eraan gebonden, zonder het te kunnen nalaten. We kunnen niet niet-zondigen. Dat is overigens niet zozeer ons lot, maar enkel schuld. Het artikel zegt: 'We hebben God verlaten en kunnen én willen (!) tot God niet wederkeren.' Een 'natuurlijk' mens is geen slachtoffer dat passief in ellende neerligt, maar hij is een dader die zich actief verzet tegen Gods wet en genade, hoezeer de Heere ons ook waarschuwt, nodigt en beveelt om in Zijn weg te gaan en in Zijn Zoon te geloven. Het bederf van onze ziel zit overal. Het is helemaal verbreid, zoals inkt over vloeipapier. De zonde is als een veenbrand die dan hier en dan daar de kop opsteekt. Juist als we denken dat we het onder controle hebben, laait het weer op.

Wat wordt onze totale ellende hier in weinig woorden diep uitgesproken. Soms wordt de ontzettende tijdigheid gehoord uit de mond van een arts: hier kan niets meer aan gedaan worden. Dat geldt in geestelijk opzicht voor u en voor mij. Hier kan door onszelf en door anderen niets meer aan gedaan worden. Hebben we deze ontzettende tijdigheid leren geloven? En het is juist een deel van de verdorvenheid van onze natuur om die verdorvenheid te ontkennen. Wij willen ons zo graag handhaven voor God. De waarheid van een toestand van actieve dood waarin de mens ligt, is altijd weer, de eeuwen door, een

punt van strijd, en zal het ook blijven tot de wederkomst toe. Dat was de strijd tussen Augustinus en Pelagius, Luther en Erasmus, Gomarus en Arminius. Er is een gedurig verzet tegen deze waarheid dat de mens niet kan én niet wil. Het is enkel genade als een mens van harte erkent: 'Ik ben als kind des toorns geboren. Ik ben onbekwaam tot enig zaligmakend goed en geneigd tot kwaad. Ik ben van nature dood in zonde en een slaaf van de zonde. Ik kan en wil tot God niet wederkeren.' Er is in mij geen mogelijkheid om mijn hart te verbeteren of mezelf ook zelfs maar tot de verbetering daarvan te schikken.

Wat is het een voorrecht als een mens eindelijk voor God door de knieën gaat. Dan wordt het zo'n groot wonder, wat in dit artikel 3 ook vermeld wordt, namelijk aangaande 'de genade des wederbarenden Heiligen Geestes'. Uitkomst voor verloren mensen kan alleen komen van de andere kant. Maar lees het ook in dit artikel: die uitkomst is er bij God! Hij maakt blinde ogen ziende. Hij wekt dode zondaren tot leven. Ze krijgen genade en verzoening nodig. Christus wordt hun dierbaar. Er komt een grote begeerte om door Hem gezaligd en met Zijn bloed bedekt te worden. Waar dat gevonden wordt, is het Gods werk alleen. Waar is de roem? Hij is uitgesloten. Want de zaligheid is alleen door Christus verdiend en wordt door genade alleen ontvangen. Gelukkig wie het weten mag: 'Ik was onbekwaam tot enig goed en geneigd tot alle kwaad.'

*Een stroom van ongerechtigheden
Had d' overhand op mij;
Maar ons weerspanning overtreden
Verzoent en zuivert Gij.
Welzalg, dien Gij hebt verkoren,
Dien G' uit al 't aards gedruis
Doet naad'ren, en Uw heilstem horen,
Ja, wonen in Uw huis.*

Psalm 65:2, berijmd

Nieuw-Lekkerland, ds. N. den Ouden

2. Oproep tot kiezen

Bijbelgedeelte Jozua 24:14-28
Zingen ...

Kerngedachte

Kiezen is niet vrijblijvend, maar heeft gevolgen in ons leven.

Extra informatie voor de leiding

Focus: Een keuze die geen keuze is.

Omschrijving focus: Uit het geheel van de uitleg is duidelijk dat de keuze die Jozua het volk voorhoudt geen keuze is. Het is niet of of. Maar het is de HEERE dienen en Hem alleen. Besluit het volk naar eigen inzicht om Hem niet te dienen, dan is het einde zoek en vreselijk. Dan dienen ze dode goden en komen ze met die goden om.

Een gevaar is om deze geschiedenis en gebeurtenis met de dogmatiek in de hand dood te slaan. Door te zeggen: wij mensen kunnen niet kiezen. Geestelijk machteloos. Hoewel dat een Bijbelse waarheid is, laat deze geschiedenis juist zien dat dat kiezen in eigen kracht niet lukt. Maar dat je God nodig hebt om te kiezen. En dat die God dat wil, dat is wel duidelijk middels Zijn handelen in het zenden van Zijn Zoon. Middels het kiezen voor ons, zondaren, al vanaf het allerprilste begin. Doordat Hij ons laat opgroeien onder de vleugels van Zijn verbond.

Achtergrondinformatie

Het boek Jozua ontleent zijn titel aan de man die de opvolger van Mozes werd. Jozua's naam betekent 'JHWH redt/bevrijdt'. Zijn naam wordt in de Septuaginta weergegeven met Jesus, dezelfde naam als Jezus in het Nieuwe Testament. Jozua heette eerst Hosea ('redding, bevrijding'), maar Mozes gaf hem zijn nieuwe naam (Num.13: 8,16; De 2.1 De opbouw van het gehele boek

De eerste hoofdstukken van Jozua zijn erg bekend: de verovering van Jericho en Ai en de strijd waarbij Jozua zon en maan gebiedt stil te staan. Daarna volgen lijsten met beschrijvingen van gebieden, grenzen en steden, opsommingen die bij het bijbellezen meestal overgeslagen worden. Aan het slot van het boek staat een indrukwekkende afscheidsrede van Jozua.

Het is mogelijk het boek in twee helften te verdelen: het eerste deel beschrijft de intocht van Israël en de verovering van het land (Joz.1-12), het tweede de verdeling van het land en het wonen daarin (Joz.13-24). Bij een nauwkeuriger indeling is het mogelijk de eerste helft van het boek te splitsen in het binnentrekken in het land (Joz.1-5: 12) en de verovering ervan (Joz.5: 13-12: 24). Omdat de geografische lijsten een eigen onderdeel vormen, kan de tweede helft van het boek ook gesplitst worden in Joz.13-21 (verdeling van het land) en Joz.22-24 (het wonen in het land). De opbouw van het boek ziet er dan als volgt uit: 5

Deel 1: Het binnentrekken van het beloofde land (Joz.1: 1-5: 12)

Deel 2: De verovering van het beloofde land (Joz.5: 12-12: 24)

Deel 3: De verdeling van het land (Joz.13: 1-21: 45)

Deel 4: Het dienen van de HERE in het land (Joz.22: 1-24: 33)

4.1 De terugkeer van de 2½ stam naar het Overjordaanse (Joz.22: 1-34)

4.2 De afscheidstoespraak van Jozua (Joz.23: 1-16)

4.3 De verbondssluiting te Sichem (Joz.24: 1-28)

4.4 Dood en begravenis van Jozua en Eleazar (Joz.24: 29-33)ut.32: 44).

Belangrijke thema's in het boek Jozua zijn onder andere:

- › Gods beloften. Het land wordt niet zomaar geschonken aan de Israëlieten, maar is eeuwen daarvoor al beloofd. Het boek Jozua laat zien dat God zijn beloften vervult. Reeds in het begin wordt daarop gewezen (Joz.1: 2-4). De meeste beloften zijn gericht tot het gehele volk, maar er zijn ook persoonlijke beloften, zoals aan Jozua als leider. Na de beschrijving van allerlei overwinningen en de toedeling van het land wordt gezegd: 'Niet één van alle goede beloften, die de HERE aan het huis van Israël had toegezegd, is onvervuld gebleven; alles is uitgekomen' (Joz.21: 45). Daarom moesten ook allerlei gedenksteden worden opgericht, zoals in de eerste hoofdstukken beschreven staat.
- › Het verbond. De bovengenoemde beloften zijn geen geïsoleerde uitspraken, maar staan in de samenhang van Gods verbond met Israël. De nadruk ligt op Gods vervulling van het verbond, maar de verantwoordelijkheid van het volk komt ook meermalen naar voren. Bijvoorbeeld in de ceremonie op de bergen Ebal en Gerizim (Joz.8: 30-35) en de vernieuwing van het verbond in Sichem (Joz.24). In overeenstemming met Lev.26 en Deut.28 kan het verbond een uitwerking hebben in zegen en vloek. De nadruk op het verbond komt ook naar voren in de prominente aanwezigheid van de ark in de hoofdstukken 3 en 8, en in de oprichting van de tabernakel in Silo (Joz.18: 1-8). Een aspect van het verbond is ook, dat het gesloten is met geheel Israël. Hoewel enige stammen in het Overjordaanse gaan wonen, wordt diverse malen in het boek Jozua de onderlinge eenheid benadrukt, onder andere in de herhaling welke gebieden daar veroverd zijn en hoe de toedeling is. Tevens blijkt die verbondenheid van de stammen in Joz.22.
- › Gehoorzaamheid. Als uitvloeisel van het verbond behoort Israël te gehoorzamen. Van Jozua wordt meer dan eens gezegd dat hij precies deed wat God vroeg en wat Mozes gezegd had (bijv. Joz.10: 40; 11: 23). Het volk gehoorzaamt diverse malen wat Jozua beveelt. Het bezit van het land en het wonen erin zijn mede afhankelijk van gehoorzaamheid. In het geval van ongehoorzaamheid, zoals bij Achan in Joz.6-7, volgt er straf. Er staan diverse constateringingen in het boek dat de Israëlieten de Kanaänieten niet verdrijven (Joz.13: 13; 15: 63; 16: 10; 17: 12-13). Daarmee zijn ze ongehoorzaam aan Gods opdracht. De 'heilige oorlog' moet voortgezet worden (vgl. Deut.7)!

Exegese

Vers 14

Wat voorafgaat aan vers 14: 'In dit hoofdstuk staat de laatste toespraak van Jozua vermeld. Hij legt zijn taak als leider van het volk neer. De redevoering loopt uit op een plechtige vernieuwing van het verbond tussen God en Israël. Enige tijd na de redevoering die beschreven staat in hoofdstuk 23 vergadert Jozua alle stammen van Israël te Sichem. Hij ontbiedt de oudsten van Israël, zijn oversten, zijn rechters en zijn opziensers, en zij stellen zich voor Gods aangezicht (vs.1).'

Jozua brengt Gods grote daden onder de aandacht. Dan kunnen we denken aan het feit dat er zo'n groot volk ontstaan is vanuit Abraham en Sara, terwijl de man en de vrouw in beiden al gestorven waren. Dan valt er te denken aan de geschiedenis, wonderlijk, van Jozef. Die naar Egypte voor het aangezicht van de rest van Israël en zijn nakomelingen werd heengezonden om het volk in leven te behouden. Ook kunnen we bedenken, zoals in Deuteronomium 5 onder anderen vermeld staat, dat de HEERE het volk uit Egypteland uitgeleid heeft door een sterke hand en een uitgestrekte arm. En het is veeleer te danken aan Zijn geduld dat het volk nu hier staat. Want veertig jaar heeft Hij van het volk verdriet gehad. Een volk dat dwaalziek is en Gods wegen niet kent (Ps. 95).

Als je hoort en weet hoe deze God is. Dan is het niet meer dan logisch en terecht dat Jozua zijn consequenties hieruit haalt. Hij roept het volk op de HEERE te vrezen en Hem in oprechtheid en getrouwheid te dienen. Dat houdt verder in dat ze de vreemde goden wegdoen die hun vaders gediend hebben aan de andere kant van de rivier en in Egypte. Het werkwoord 'wegdoen' kan betekenen dat de Israëlieten afgoden vereerden of bij zich hadden, zodat zij die letterlijk weg moesten doen; vgl. ook vs.23. Dit was het geval bij Jakob in Gen.35: 2,4.

Bij Jozua ontbreekt echter de verplichting om de beelden in te leveren. Gaat Jozua uit van de positieve situatie van Joz.23: 8?

- › Dan is het mogelijk dat hij slechts waarschuwt tegen de afgoden die bij de Kanaänieten aanwezig zijn. In dat geval kan het werkwoord opgevat worden als 'wijkt van' of 'houdt u ver van'.
- › Toch noemt hij de goden van de aartsvaders en de goden van de Egyptenaren, waarmee men in aanraking was gekomen. De goden van de Egyptenaren zijn nog niet vermeld in de historische proloog in dit hoofdstuk. Lev.17: 7 noemt de verering van 'veldgeesten' door de Israëlieten. Later vermeldt de profeet Ezechiël de verering van afgoden van Egypte in de tijd dat Israël daar verbleef (Eze.20: 7-8; 23: 3,8).
- › Mozes verwachtte in de toekomst afgoderij, Deut.31: 16 en 32: 16-17,21.
- › Wanneer Jozua niet op een bestaande praktijk doelt, geeft hij toch een waarschuwing voor de toekomst.

Kort en krachtig klinkt het aan het einde van dit vers: dient de HEERE.

Vers 15

Het is nauwelijks voorstelbaar voor Jozua, dat blijkt uit het laatste gedeelte van dit vers, maar als er dan toch iemand is die de HEERE niet wil dienen, dan kan zo iemand terecht bij alle goden die er zijn. De goden die gediend zijn in het verleden. En wat te denken van de goden die je hier in dit land te kust en te keur kunt vinden. Nee, die zijn er genoeg. Maar laten ze dat dan vandaag nog bekendmaken. Dan weet Jozua waar hij aan toe is. Want hij heeft, samen met zijn huis, al een keuze gemaakt. Hij zal de HEERE dienen.

De Israëlieten moeten nu tot een beslissing komen, nadat ze Gods zegeningen hebben ontvangen. De verkiezing van Gods kant dwingt tot een keuze van de kant van mensen. Jozua houdt geen neutrale, objectieve keuze voor tussen drie alternatieven, maar belicht de noodzaak te reageren op Gods daden. Het is niet mogelijk vrijblijvend te geloven, maar geloof uit zich in daden. Dit vers past niet meer bij Jozua's spreken namens God, waarin hij als gevolmachtigde de Ik-vorm gebruikte (vs.2-13), maar hij gaat nu de menselijke kant vertegenwoordigen. Het woord 'heden' geeft aan dat de keuze niet uitgesteld kan worden, vgl. Ps.95: 7. De goden van de vaders, zie vs.2. De goden van de Amorieten, zie Ri.2: 11-13 en 6: 10.

De drie keuzemogelijkheden zijn tegen de achtergrond van het begin van Jozua's toespraak niet gelijkwaardig. Eigenlijk kan er maar één goede keuze gemaakt worden. Om dat duidelijk te maken, geeft Jozua ook direct aan wat hij zelf doet. Ook Elia bedoelt in 1Kon.18: 21 geen vrije keuze tussen de HEERE (de God van Israël) en Baäl, maar wil het volk overtuigen alleen de God van Israël te dienen. 'Huis' heeft hier de betekenis van huisgezin, vgl. Joz.2: 12; 6: 25 en 7: 18 (in Joz.18: 5 en 21: 45 wordt het woord in bredere zin gebruikt). In Joz.7 kwam reeds naar voren dat het gezin van Achan medeverantwoordelijkheid droeg voor zijn overtreding. In Joz.6 werd niet alleen Rachab, maar ook haar familie gered (vs.25). In het NT komt deze gezamenlijkheid van gezinnen tot uiting in de doop van Lydia en de gevangenvaarder met hun huis(gezinnen), zie Hand.16: 15,31-34.

Zoals het thema van deze Bijbelstudie luidt: een keuze die geen keuze is. Voor Jozua staat het als een paal boven water. Deze God, Die ons volk in het leven geroepen heeft, gered heeft en telkens weer behoudt en behoedt. Die is het waard en heeft het volste recht om gediend te worden om te vragen om gediend te worden. Vandaag de dag is er nog meer reden om deze God te dienen. We hebben het recht niet om deze God niet te dienen. We hebben wel het lef om Hem voorbij te leven. Maar als je kijkt naar wat Hij gedaan heeft. Hij heeft Zijn Geliefde en Enige Zoon gezonden in deze wereld. Heeft alles mogelijk gemaakt om zondaren te redden. Daarom heeft Hij Zijn bloed gestort op Golgotha. En of dat dat niet genoeg is. Hij weet hoe zwak wij zijn. Hoe door en door verkeerd wij zijn. Want zeg nu zelf: wie dient er automatisch deze HEERE? Wie kiest er voor de dood het leven? Moeten we niet zeggen dat het juist precies andersom is: wij kiezen het leven niet, maar de dood. Zo goed is deze goede God en

HEERE. Hij heeft niet alleen de verlossing verdiend, maar Hij zorgt er ook voor dat de verlossing toegepast wordt aan zondaarsharten. Heel eenvoudig gekeken, hoef je de keuze niet eens meer te maken. God maakte de keuze al. Voordat je nog maar boe of bah kon zeggen. Heeft Hij je opgenomen in Zijn huisgezin. Heeft Hij het betuigd en verzegeld dat Hij je Vader is. Dat Zijn Zoon verlost en de Geest wil schenken wat we in Christus hebben. De vraag is vervolgens wel: ben jij en gedraag jij je als een kind van die Vader? Of moet je zeggen: ik gedraag mij zoon- of dochteronwaardig? Kijk dan eens naar de gelijkenis van de verloren zonen. Die jongste zoon komt tot zichzelf en gaat terug naar huis. Vader staat op de uitkijk. En snelt naar zijn zoon toe. Voordat die zoon ook maar iets kan uitbrengen heeft deze Vader hem al naar zich toetrokken. Dat je voor deze God mag kiezen, is wel duidelijk. Hij koos al veel eerder voor jou dan jij je voor mogelijk hield. Hij heeft zelfs Zijn Geest beloofd om onze wil om te buigen.

Als je toch anders kiest. Wat, gekeken naar onze aard, in ons huist, dan kun je om je heen zien wie je wilt dienen. Waar je je zekerheid wilt zoeken. Denk dan bijvoorbeeld aan de zekerheid van verzekeringen, van geld en goed, van vrienden, vriendinnen, van eigengerechtigheid: zelf proberen bij God te komen, in plaats van genade te leven, vroomheid en uiterlijkheden en vul maar in. Maar je komt er al snel achter: een verzekering dekt niet alles. Redt je niet van de dood. Vrienden en vriendinnen ook niet. Et cetera. Deze God en HEERE is de uiterst en volstrekt Betrouwbare. Kies dan het leven. (Deut. 30: 19).

Vers 16

Het volk antwoordt hierop met de uitspraak dat het verre van hen is, de HERE te verlaten en andere goden te dienen.

Vers 17

Want de HERE is immers hun God. Hij is het, die het volk uit het land Egypte heeft gevoerd, uit het diensthuis, en die grote tekenen gedaan heeft. Hij heeft de Israëlieten behoed op heel de weg die zij gingen, en onder alle volken waar zij doorheen trokken. De woorden herinneren aan de inleiding van de Tien Geboden in Ex.20: 1-2. Tevens sluit het volk aan bij het historische overzicht dat Jozua gegeven heeft. Israël heeft zijn God in de gebeurtenissen leren kennen, Deut.11: 2-7. Later zou Israël dit vergeten, Jer.2: 4-8. Volken die men tijdens de woestijnreis tegenkwam, zijn de Amalekieten en Midjanieten (Ex.17; Num.31).

Vers 18

De HEERE dreef alle volken en de Amoriëten, de bewoners van dit land, voor hen uit. 'Ook wij zullen de HEERE dienen, want Hij is onze God'. JHWH, de God van Israël, is niet slechts een lokaal vereerde God, maar heerst over de gehele aarde, vgl. Deut.32: 8. De Amoriëten zijn door Jozua genoemd in vs.15. De voorbeelden uit de geschiedenis geven aan, dat de HEERE zich de God van Israël betoonde. Het volk bevestigt en erkent dit. De woorden 'wij zullen de HEERE dienen' zijn een letterlijke herhaling van wat Jozua zei in vs.15.

Vers 19

In plaats van een enthousiaste reactie op dit antwoord te geven, zegt Jozua dat het volk niet in staat is de HERE te dienen, want Hij is een heilig God. Hij is een ijverig God. Hij zal hun overtreding en hun zonden niet vergeven.

Jozua vindt de spontane reactie niet genoeg, maar wil een definitieve beslissing. De Israëlieten moeten goed beseffen wie God is en wat de consequenties van hun keuze zijn. JHWH is een heilig God, zie Ex.15: 2; Lev.19: 2 en 1Sam.2: 2. Hoe kunnen zondaars ooit Hem dienen? Slechts door Hem geheel toegewijd te zijn, te gehoorzamen en te leven vanuit zijn genade. De uitdrukking 'ijverig God' heeft vooral betrekking op de ijver waarmee God de zonden straft, en minder op het 'jaloers zijn' op andere goden. Zie de bijna gelijklopende uitdrukking in Ex.20: 5 en Deut.5:9. Mozes ging uit van Israëls toekomstige afval, Deut.30: 1; 31: 16; 32: 5,16,17 en Jozua moet dit geweten hebben.

Deze uitspraak lijkt in tegenspraak met andere, waarin Gods vergeving genoemd wordt. Hier wordt bedoeld dat Hij de zonde niet zomaar laat 'passeren' of deze negeert. Wanneer het volk bij Hem vandaan gaat en andere goden gaat dienen, verlaat men de mogelijkheid van vergeving, die er op zich wel is (zie Lev.1-7). De zonde van afgoderij zal zwaar gestraft worden, vgl. Deut.13. Vergeving blijft mogelijk, na berouw, maar niet op voorhand. Vgl. de praktijk in Ri.2: 11-19 en het oordeel in Jes.6: 9-13, waar slechts een klein overblijfsel behouden wordt (vgl. Jes.10: 20-23).

Vers 20

Immers, wanneer zij de HERE verlaten en vreemde goden dienen, zal Hij zich omwenden en Israël kwaad doen en verdelgen, nadat Hij hem heeft welgedaan. God gaat zich geheel anders opstellen dan in het verleden als het volk vreemde goden (Gen.35: 2,4; Deut.32: 12; Ri.10: 16; 1Sam.7: 3) dient. Het liefhebben (Deut.7: 8) verandert in vijandschap (Jes.63: 10). In deze woorden komen zegen en vloek naar voren, zoals in andere verbonds- en verdragsteksten. Het weldoen komt overeen met de zegen, het kwaad doen en verdelgen met de vloek (Lev.26 en Deut.28). Vgl. Joz.23: 15. De verkiezing en de verbondsrelatie brengen extra verantwoordelijkheid met zich mee, vgl. Am.3:2. Het volk moet dus goed beseffen wie het gaat dienen!

Vers 21

Het volk bevestigt echter de eerdere keuze door 'nee' te zeggen tegen het alternatief en te verklaren dat het de HEERE zal dienen.

Vers 22

Na deze tweevoudige verzekering plaatst Jozua het volk onder ede. Hij zegt het volk dat zij getuigen tegen zichzelf zijn, dat zij de HERE verkoren hebben om Hem te dienen. Daarop zeggen zij: 'Wij zijn getuigen!'

Dit is geen overbodige herhaling, maar de officiële verklaring nadat de voorbereidende vragen zijn gesteld. Vgl. de bereidheid van het volk in Ex.19: 8 en de latere herhaling bij de sluiting van het verbond in Ex.24: 7. De Israëlieten zijn nu getuige van de eigen uitspraken en dat kan later tegen hen gebruikt worden. Vgl. de steen als getuige in het vervolg, in vs.27. Het volk herhaalt de woorden van Mozes. Deze herhaling is in het Hebreeuws een gebruikelijke vorm van handelen, omdat er wel een woord is voor 'nee' (zie vs.21), maar niet voor 'ja', hoewel het woord 'zo is het', 'want' soms zo gebruikt wordt. Dit is de enige Bijbeltekst waarin staat dat mensen God verkiezen. Bijna altijd staat er het omgekeerde, dat Hij mensen verkiest. Vgl. in het NT 'Niet u hebt Mij, maar Ik heb u uitgekozen' (Joh.15: 16) en 'Wij hebben Hem lief, omdat Hij ons eerst heeft liefgehad' (1Joh.4: 19). Het werkwoord heeft hier echter betrekking op de keuze die Israël moet maken voor of tegen JHWH.

Vers 23

Jozua (al wordt zijn naam niet genoemd) vervolgt met de belangrijkste consequentie en herhaalt de centrale verbondseis: Nu dan, doet de vreemde goden weg, die in uw midden zijn, en neigt uw harten tot de HERE, de God van Israël.

Vers 24

Het volk gaat niet in op een van de specifieke zaken die Jozua noemt, maar herhaalt de eerdere belofte: De HERE, onze God, zullen wij dienen, en naar zijn stem zullen wij horen. Het is mogelijk dat de reactie van het volk uitvoeriger was, maar hier verkort is weergegeven. In het licht van de latere geschiedenis kan de lezer zich afvragen of het volk wel genoeg doordrongen is van de gebeurtenis. Vgl. Jak.2: 14-16, waar sprake is van woorden en daden. De eigenlijke verbondsaanvaarding wordt nu verhaald. Zulke woorden waren al eerder gesproken, maar toen stond het volk nog niet onder ede. Na deze verklaring is de weg vrij voor de sluiting van het verbond in de volgende verzen.

Vers 25

Na de voorbereidende onderhandelingen kan het verbond gesloten worden. Het is geen nieuw verbond, omdat de bepalingen al eerder zijn gegeven. Daarom is het mogelijk te spreken over een

verbondsvernieuwing, waarbij oude bepalingen opnieuw bekrachtigd worden. De overeenkomst vloeit voort uit het verbond

1. aan de Sinaï (Ex.24)
2. en de vernieuwingen daarvan in
 - a. Deut.27 en
 - b. Joz.8.

Vers 26

Hij schrijft deze zaken in het wetboek van God. Tevens neemt hij een grote steen en richt die op, onder de eik, op de heilige plaats van de HEERE.

Vers 27

Jozua zegt daarbij tot het gehele volk: Zie, deze steen zal tegen ons tot getuige zijn, want hij heeft al de woorden van de HERE gehoord, die Hij tot ons gesproken heeft. Daarom zal hij tot getuige tegen u zijn, opdat u uw God niet verloochent.

Vers 28

Daarop laat Jozua het volk gaan, een ieder naar zijn grondgebied. De taak van Jozua is hiermee voltooid. Met deze verbondsvernieuwing legt Israël zich vast voor de toekomst. De verdere geschiedenis van het volk, ook in het boek Richteren, moet tegen deze achtergrond gelezen worden.

Aanwijzingen en antwoorden

Startopdracht

De startopdracht is bedoeld om de jongeren vast na te laten denken over afgoden. Mogelijk denken ze vooral aan afgoden in onze tijd die niet direct hun 'eigen' afgoden zijn. In vers 6 wordt naar dat laatste gevraagd.

...

Opdracht 1

- a. 1. Vreest de Heere, 2. dient de Heere in oprechtheid en waarheid 3. doe de vreemde goden weg die uw vaders (!) gediend hebben.
- b. Of de Israëlieten kiezen ervoor om de Heere te dienen, óf ze dienen de goden die hun vaders dienden of die de Amorieten dienen. (in dat land wonen ze nu)

Opdracht 2

- a. Eigenlijk herhaalt het volk hier wat Jozua in het begin van dit hoofdstuk heeft aangehaald. We willen de Heere dienen, want Hij is onze God. En Hij heeft ons uit Egypte verlost, ons de hele weg bewaard, de volken overwonnen.
- b. Mogelijke antwoorden: Hij is het die ons geschapen heeft en Die ons bij onze naam genoemd heeft in de doop. En de HEERE heeft ons ons hele leven al bewaard, geleid.
- c. Jongeren denken soms dat zij nog moeten besluiten of ze de Heere zullen dienen. Of ze 'wachten' op een moment van bekering (dán zal ik de Heere gaan dienen), of ze denken vrij te zijn om wel of geen christen te zijn/blijven. God heeft echter recht op ons. Hij heeft ons geschapen. Zie bijv. Jes. 43: 21 Dit volk heb Ik Mij geformeerd, ze zullen Mijn lof vertellen. Bovendien zijn we gedoopt. God heeft gezegd 'je bent van Mij' en 'Ik zal je God zijn'. Ook vanwege het verbond heeft God recht op ons.

Opdracht 3

- a. Het lijkt ontmoedigend. In de volgende vragen zal blijken wat de reden is dat Jozua dit zegt.

Opdracht 4

- a. Zowel Jozua als James Fraser beseffen dat het niet genoeg is als we met de mond belijden de Heere te willen dienen. Deze keuze zal tot uiting komen in de praktijk. Zowel Jozua als bij James Fraser verwachten dat er dan gebroken zal worden met de afgoden.
- b. Ze willen dat de mensen beseffen wat ze zeggen. Het is niet alleen zeggen, maar ook doen.

Opdracht 5

Als er een open sfeer is in de groep, komen er mogelijk echt antwoorden. Anders moet de leidinggevende het gesprek op gang brengen. De Heere dienen: ja (voorbeelden die trekken, preek die het hart geraakt heeft, weten dat dat alleen vrede geeft, enz.)

Maar misschien ook nee: vastzitten aan zonden, de wereld die trekt, geen heerlijkheid zien in het leven met de Heere.

Opdracht 6

In eerste instantie worden er misschien vooral concrete zaken genoemd. Bijv. De mobiele telefoon, tijdsbesteding, sport. Dan worden we ook opgeroepen te breken en te belijden. Wijs erop dat er ook minder zichtbare afgoden zijn: onze eer, hoogmoed, ik, enz.

Opdracht 7

Vele voorbeelden zouden te noemen zijn, o.a.

Ruth (zie ander thema in dit boekje): Uw volk is mijn volk, Uw God is mijn God.

Petrus (Matth. 16: 16): Gij zijt de Christus, de Zoon des levenden Gods.

Nathanael (Joh. 1: 49): Rabbi, Gij zijt de Zoon Gods, Gij zijt de Koning Israels.

Martha (Joh. 11: 27): Ja Heere, ik heb geloofd dat Gij zijt de Christus, de Zoon Gods, die in de wereld komen zou.

Thomas (Joh. 20: 28): Mijn Here en mijn God.

De kamerling (Hand. 8: 37): Ik geloof dat Jezus is de Christus, de Zoon van de levende God.

Opdracht 8

- a. Bij de doop heeft de Heere een verbond met ons opgericht.
- b. Dit verbond moet ook ingewilligd worden. In het verbond zijn twee delen. (doopformulier) Bij het doen van belijdenis wordt het verbond als het ware vernieuwd. Zo ook bij het Heilig Avondmaal. In de kerkgeschiedenis zijn ook voorbeelden dat mensen een verbond opschreven waarin ze zich opnieuw toewijdden aan de Heere, bijv. Jonathan Edwards, William Guthrie e.a. In de Bijbel lezen we dit ook in bijv. Nehemia 9: 38. Voor de jongeren lijkt dit misschien heel ver weg te zijn. Je kunt het dichterbij brengen in het gesprek hierover. De afrondende opdracht sluit hierbij aan.

Afronding

Omdat het in onze gemeenten niet gebruikelijk is om op tienerleeftijd belijdenis te doen, vinden ze dit misschien een vreemde gedachte. In het gesprek kun je nog terughalen dat wij ook vanwege onze schepping door God en de doop geen keuze hebben. Maar in alle dingen is het goed (op elke leeftijd) om te vragen: Heere, wat wilt Gij dat ik doen zal.)

3. De goede keuze

Bijbelgedeelte
Zingen

Ruth
ps. 87: 3-4, 106: 2 –3, 119"15, Leer mij Uw weg o Heer (tot Zijn eer, 65)

1

Kerngedachte

Ruth maakt door genade de goede keuze en dat wordt in haar leven duidelijk.

Extra informatie voor de leiding

Focus: De goede keuze.

Omschrijving focus: Ruth kiest, onverwacht en ongedwongen. Wat de HEERE werkt kan niet verborgen blijven. Dat komt openbaar. En hier is dat zover.

Achtergrondinformatie

De geschiedenis van Ruth vond plaats in de tijd van de richters (Ruth1: 1). Op een verfrissende wijze vormt Ruth een tegenstelling tot de vele negatieve zaken die in het boek Richteren naar voren komen. Het boekje laat ons kennis nemen van andere aspecten van deze woelige periode en biedt enig inzicht in het leven van een Israëlitisch gezin in de 12e of 11e eeuw v.Chr., hun moeiten, onderlinge relaties, familieaangelegenheden en de toepassing van bepaalde godsdienstige en wettelijke gebruiken. Hierbij komt ook de dienst van God, verweven in de praktijk van het dagelijkse leven, naar voren.

Het naar Ruth genoemde boekje staat in het Hebreeuws bekend onder de titel Megillat Ruth (boekrol van Ruth). Het zou ook mogelijk zijn geweest de namen van Naomi of Boaz te gebruiken, maar de huidige titel richt alle aandacht op de Moabitische vrouw het geloof in de God van Israël belijdt, dat laat uitkomen in haar daden en opgenomen is in het voorgeslacht van koning David. Het boekje is waarschijnlijk geschreven in de tijd van Samuël. Dat kan worden geconcludeerd naar aanleiding van de terugkerende woorden: 'er was geen koning in die dagen'.

Het boek Ruth kan worden opgesplitst in vier hoofddelen die samenvallen met onze hoofdstukindeling. De inhoud van het boek bestaat uit een herhaalde afwisseling van dialoog en vertellende delen. De hele geschiedenis is geplaatst binnen het kader van een proloog en epiloog, die elk de begin- en eindsituatie beschrijven. De wijze waarop de stof is verwerkt, geeft blijk van een vaardig schrijver die de geschiedenis doelgericht heeft opgebouwd. In dit commentaar wordt de volgende indeling gehanteerd.²⁴

Deel 1. Proloog en probleem: dood en leegte (1: 1-22)

- 1.1 Dood in Moab (1: 1-6)
- 1.2 De terugkeer (1: 7-19a)
- 1.3 De aankomst in Betlehem (1: 19b-22)

Deel 2. Ruth ontmoet Boaz op het oogstveld (2: 1-23)

- 2.1 Ruth komt op het veld van Boaz (2: 1-3)
- 2.2 Ruth en Boaz ontmoeten elkaar (2: 4-17)
- 2.3 Naomi evalueert de situatie (2: 18-23)

Deel 3. Naomi stuurt Ruth naar Boaz op de dorsvloer (3: 1-18)

- 3.1 Naomi onthult haar plan (3: 1-5)
- 3.2 Ruth voert Naomi's plan uit (3: 6-15)
- 3.3 Naomi evalueert de ontmoeting (3: 16-18)

Deel 4. Leven en volheid (4: 1-22)

4.1 Boaz verkrijgt het recht tot lossen (4: 1-12)

4.2 Een zoon geboren aan Ruth en Boaz (4: 13-17)

4.3 De genealogie van Peres tot David (4: 18-22)

De inhoud van Ruth handelt over gewone mensen in hun dagelijkse leven met alle zorgen die daarbij horen. We zien hoe mensen eigenmachtig handelen, maar ook dat God mensen laat 'terugkeren', zowel naar Kanaän als naar Hem. Het boek spreekt over Gods (verbonds)trouw en -liefde, zijn soevereiniteit, leiding, voorzienigheid en omgang met zijn volk. Door de hele geschiedenis heen wordt het belang van geloof, gehoorzaamheid en toewijding aan God benadrukt. Dit maakt de boodschap van Ruth zeer breed alsook persoonlijk en actueel. Een aspect wat alle nadruk vraagt, is die van de geloofsbeslissing.

Als een rode draad loopt door het boekje Ruths beslissing om de waarachtige God te dienen (Ruth1: 16), met alle zegenrijke gevolgen hiervan. Hierdoor kunnen mensen een middel van zegen voor anderen zijn, zoals Ruth voor Naomi. Ruths geschiedenis laat zien - in de historische context van Richteren - hoe God met Zijn volk handelt: bij ongehoorzaamheid aan Hem blijft de zegen uit (Deut.28). Hij zegent echter wie in gehoorzaamheid Hem dient

Exegese

Vers 1

In kort bestek schetst de auteur de tijd, plaats en omstandigheden van het gezin uit Judea. Men komt notabene uit Bethlehem, dat broodhuis betekent, maar zelfs daar is er honger in het land. Honger in Israël, omdat het een verbondsnatie is, duidt vaak op het verlaten van de HEERE en Zijn geboden. De tijd waarin dit alles plaatsvindt, is de richterentijd. Een weinig verheven tijd in de geschiedenis van Israël, omdat zo vaak de HEERE aan de kant gezet wordt. de verbondsvloek, die we hier tegenkomen, wordt onderstreept door het feit dat er in Moab geen hongersnood is. Men trekt dus weg onder de oordelen van de HEERE. Hij is echter bij machte om weglopers van Zijn oordelen ook elders te treffen. Waar verootmoediging werd gevraagd, stak vluchtgedrag de kop op.

Vers 2

Alle gezinsleden worden afzonderlijk genoemd:

- › Elimelech: mijn God is Koning, opvallend in een tijd waarin er geen koning in Israël is. Temeer opvallend omdat deze man onderdaan is van die Koning en het land verlaat waar deze Koning Zijn intrek genomen heeft.
- › Naomi: de lieflijke
- › Machlon
- › Chiljon

Vers 3

Vluchten voor de hongerdood blijkt zinloos te zijn. Elimelech sterft in Moab. Ver bij overige familie vandaan. De twee zoons proberen er maar het beste van te maken. Ze trouwen met een vrouw uit Moab.

Vers 4

De twee zoons proberen er maar het beste van te maken. Ze trouwen met een vrouw uit Moab. De hoop op nieuw leven wordt gewekt. Tien jaar blijven ze in Moab. De vraag is: zijn ze in totaal tien jaar in Moab gebleven of zijn ze na de twee huwelijken nog tien jaar daar gebleven. Zolang, minimaal tien jaar, zal de hongersnood niet hebben geduurd. Dat roept het vermoeden op dat men zich daar in Moab is gaan thuis voelen. Ze raken er ingeburgerd. Ze denken niet aan terugkeer naar Juda.

Vers 5

Beide zonen sterven en Naomi blijft alleen achter. Drie vrouwen alleen in een samenleving waar vrouwen ondergeschikt zijn. Uiterst penibel en moeilijk.

Vers 6

Er is verandering op til. In dit vers lezen we voor de eerste keer de naam van de HEERE. In Moab bereiken Naomi signalen dat Hij Zijn volk bezocht heeft. De verbondsvloek is veranderd in verbondszegen. Naomi keert terug. Daar wordt het woord terugkeren gebruikt. Dat gaat ze letterlijk doen. Van de betekenis 'bekering', geestelijk, is nu nog geen sprake.

Vers 7

De auteur gaat van zijn compacte stijl over naar een uitvoeriger weergave van bepaalde gebeurtenissen. De dialoogstijl blijkt zijn voorkeur te genieten, waardoor de geschiedschrijving levendig is.

Naomi gaat op weg terug. Haar twee schoondochters gaan mee. Dat getuigt in elk geval van liefde van beide dames.

Vers 8

Naomi dringt erop aan dat de twee schoondochters terugkeren. Waarom doet Naomi dat? in de eerste plaats is dit een stuk zelfopoffering. Als deze twee beide schoondochter terugkeren naar Moab, komt Naomi alleen aan in Israël. Daar is in principe niemand die voor haar zorgt. Zij zal alleen verder moet gaan. Ze zegent de beide vrouwen daarbij: moge de HEERE net zo goed voor jullie zorgen als jullie dat gedaan hebben voor mij en mijn zonen.

Vers 9

Naomi vervolgt haar zegen. Ze wenst hen beiden toe dat ze rust mogen vinden in het huis van een eigen man en gezin. Deze woorden van Naomi zorgen voor een onbedaarlijk gehuil.

Vers 10

Zowel Orpa als Ruth verzekeren dat ze met Naomi mee zullen keren. Blijkbaar zijn deze vrouwen zo gehecht aan Naomi dat ze liever een onzekere toekomst tegemoet gaan dan dat ze terugkeren naar de veiligheid van de familie.

Vers 11

Ondanks alle emotie weet Naomi het zeker. Het is echt beter voor haar schoondochters om terug te gaan. Het is echt een hopeloze zaak als ze meegaan. Want zij is niet in staat om nog nakomelingen te geven.

Vers 12

Ze is namelijk veel te oud. Ze wil geen valse hoop bieden. Waar ze zelf aan denkt, is aan het leviraatshuwelijk. Voor de goede orde: straks gaat Boaz met Ruth trouwen. Ook dat is een leviraatshuwelijk. Maar Boaz gaat ook 'lossen'. Het losserschap en het leviraatshuwelijk zijn twee verschillende zaken. Leviraatshuwelijk is het zogenoemde zwagerhuwelijk. Als een vrouw getrouwd is en haar man sterft, zonder dat zij samen kinderen hebben gekregen, mag die vrouw trouwen met een broer van haar man. Dat mag ook een ander familielid zijn overigens. Het eerste kind dat uit dat huwelijk geboren wordt, wordt op naam geschreven van de man die overleden is, zodat zijn nageslacht niet uitsterft. Het losserschap moet ervoor zorgen dat grondbezit in de familie blijft.

Vers 13

Naomi weet het allemaal. Het is zinloos voor haar schoondochters om op haar en haar nageslacht dat ze toch niet meer zal krijgen te wachten. Haar situatie is nog bitterder dan die van de twee schoondochters. Zij hebben elk 'alleen maar' een man verloren. Naomi haar man en twee zonen. Bovendien, en dat is nog wel het allermoeilijkste, de hand van de HEERE is tegen haar. Het is enerzijds een mogelijke erkenning van Gods soevereiniteit, maar is in elk geval bedoeld om haar schoondochters af te schrikken. Wie wil er bij zo'n vrouw blijven? 't Is heel erg wat hier gebeurt. Naomi laar haar schoondochters op deze manier teruggaan naar de afgoden. Weigert om hen onder de vleugels van de HEERE te laten blijven (Zie Ruth 4: 12).

Vers 14

Daar, op de grens van Israël, wordt heel wat afgehuild. Beide schoondochters begrijpen wat Naomi zegt en barsten in gehuil uit. Elk neemt een eigen beslissing. Orpa is overtuigd geraakt en gaat terug. Wat Ruth doet is veelbetekend. Het werkwoord 'aankleven' is hier veelzeggend. Voor de auteur is het een sleutelbegrip (Ruth2: 8,21,23). Het woord komt voor met betrekking tot menselijke relaties, zoals het huwelijk (Gen.2: 24) en vriendschap (Spr.18: 24).

Vers 15

Voor de derde keer waagt Naomi de poging om Ruth ook terug te laten keren naar Moab. Nu heeft ze een voet tussen de deur gekregen, omdat Orpa haar advies opvolgt. Naomi wijst dan ook op de verstandige schoonzus, die terugkeert naar haar volk, goden en geloof. Het lijkt wel alsof Naomi vervreemd is van de dienst aan de HEERE, waardoor ze niet beseft hoe rijk het is Israëls God te dienen. Ruth zal niet de eerste heiden zijn die in aanraking komt met die God. En die daar welkom zal zijn. Denk aan de vrouw van Jozef, de vrouw van Mozes, Rachab.

Vers 16

Nu moet Ruth kleur bekennen: teruggaan of meegaan. Er volgt een indringende verklaring, waarin Ruth zich onvoorwaardelijk overgeeft aan Naomi, aan haar land en aan haar HEERE. Ze wil behoren bij het volk van die God. Vragen buitelen over elkaar heen: wat bedoelt Ruth hier? Is die belijdenis wel echt? Daar worden nogal eens vraagtekens bij geplaatst, omdat het woord 'is' ontbreekt: Uw God, mijn God. Die opvatting is exegese van de koude grond, omdat in het Hebreeuws zinnen zonder een vorm van 'zijn' tot de mogelijkheden behoren en vaak voorkomen. Het is een oprechte geloofsblijdenis geweest. Hoe is ze bekend geraakt met die God? Schoonmoeder Naomi geeft nu niet bepaald hoog op van deze God. Hoe het ook zij, ze heeft vertrouwen gekregen in de God van Israël. Ze geeft zich over aan de God van Naomi en aan het volk van Naomi en aan het huis van Naomi.

Vers 17

Met zes bewoordingen in vers 16 en 17 geeft ze aan dat ze niet weggaat en Naomi niet zal verlaten:

- › Gaan
- › Verbliven
- › Volk
- › God
- › Sterven
- › Begraven

Ze beëindigt haar belijdenis met een eed aan de HEERE, nota bene de Verbondsgod! De verwijzing naar een begrafenis op dezelfde plaats geeft aan dat Ruth zichzelf beschouwde als een deel van Naomi's familie en in hetzelfde familiegraf begraven wilde worden. Het aanroepen van zijn naam overtreft de wijze waarop Naomi dat deed in vers 8-9 en toont een geloof dat veel sterker en overtuigender is dan menselijke argumenten. Het geloof in deze God is blijkbaar belangrijker dan de kans op een gezin in Moab. Kijk, wanneer je dat gaat zien, dan vat er niet te kiezen. Dan is er al gekozen. Uiteindelijk door de Heilige Geest als eerste. Het komt openbaar: liever verweesd in Israël met de HEERE dan te genieten bij de afgoden in Moab zonder Hem.

De belijdenis van Ruth betekent vooral een loyaliteit aan de God van Israël en Zijn volk. Het is onduidelijk in welke mate zij Hem had leren kennen. Haar schoonfamilie was geen voorbeeld van toegewijd geloof in de HEERE, een situatie als bij veel Israëlieten in de tijd van de richters. Later in het boek blijken steeds duidelijker haar geloof en toewijding aan Hem. Te midden van alle bittere ervaringen verwacht zij hulp en nabijheid van de HEERE.

Vers 18

Naomi weet dat een dergelijke eed en belofte niet gebroken kunnen worden (Deut.23: 21-23). Zij accepteert het besluit en dringt niet langer aan op terugkeer (vs.18).

Vers 19

Samen reizen ze verder, dat is wel heel duidelijk, vers 19 maar ook 22. In Bethlehem is het het nieuws van de dag. Naomi is weer terug. Is dit Naomi? Verbazing, ongeloof en medelijden zitten in die uitroep.

Vers 20

Naomi antwoordt en maakt twee keer een toespeling op haar naam. Haar verhaal weersprekt de uitroep van de vrouwen. Niet lieflijk, maar bitter is ze. De Almachtige heeft haar bitterheid berokkend.

Vers 21

Naomi laat zich hier zien als een modern mens. De waarom-vragen staan er niet, maar vliegen je indirect om de oren. De Almachtige heeft dit en dat en zus en zo gedaan. Je hoort niets over eigen schuld en eigen ongerechtigheden. Terwijl haar man en zij er zelf voor kozen om weg te gaan onder Gods vleugels.

Vers 22

Naomi bekijkt het vanuit het verkeerde perspectief. Ze keert niet leeg terug. Maar samen met Ruth. En of dat nog niet voldoende is, de HEERE gaat haar zegenen. Want het is het begin van de gersteoogst. Hier tintelt alle hoop en verwachting!

Aanwijzingen en antwoorden

Startopdracht

Het is goed om je te verplaatsen in een buitenstaander. En als jongeren vragen bedenken die zo iemand zou hebben, komen ze er waarschijnlijk achter dat ze zelf ook veel dezelfde vragen hebben. Mogelijk beginnen ze met 'buitenkantvragen'. Stimuleer ze in dat geval om ook andere vragen te stellen.

Opdracht 1

- a. De mens wikt, maar God beschikt. Naomi en Elimelech hadden plannen om een nieuw leven op te bouwen, maar er komt rouw in de familie. Naomi wil alleen terug, maar Ruth gaat mee en komt zelf tot geloof. Uit haar nageslacht wordt zelfs de Messias geboren. God kan met een kromme stok een rechte slag doen: het was geen goede beslissing om naar Moab te gaan, maar God is toch met Naomi een weg gegaan en daardoor ook met Ruth.
- b. Ook wij kunnen verkeerde keuzes maken, verkeerde wegen gaan. Maar de Heere is bij machte om toch het goede eruit te laten voortkomen. Dit is geen automatisme, we mogen daar niet vanuit gaan bij voorbaat, maar als we op een verkeerde weg zijn gegaan en het de Heere belijden, mogen we wel weten dat er bij God een nieuw begin mogelijk is, door genade.

Opdracht 2

Het is genade dat Ruth zelf niet terugkeert naar Moab zoals Orpa, maar dat ze de goede keuze mag doen en met Naomi meegaat. Het is genade dat ze Boaz ontmoet en er zo voor haar gezorgd wordt. Het is genade dat uit haar nageslacht de Heere Jezus geboren wordt.

Opdracht 3

- a. Ik ben te oud om nog kinderen te krijgen. Je zult hier geen man krijgen, dus je kunt beter teruggaan.
- b. ...

Opdracht 4

- a. Als jongeren eerlijk zijn, zullen ze misschien b antwoorden of eventueel a.
- b. Bij b of a is het geen zaak van het hart, van eigen overtuiging. Hopelijk mag het antwoord d zijn, ook al zullen jongeren dat waarschijnlijk wel anders formuleren.

Opdracht 5

- a. Naomi is misschien niet zo'n goed voorbeeld geweest. Wat hebben ze in haar gezien? Ze stimuleert zelfs nadrukkelijk om toch terug te keren naar Moab. Ze weet dat ze dan de heidense leefwijze zullen hebben en de heidense goden zullen dienen. Naomi had ook gekozen om met haar gezin in Moab te gaan wonen. Je krijgt de indruk dat het geloof in de God van Israel niet zo'n grote plaats in haar leven had.
- b. Hopelijk kennen jongeren voorbeelden in hun familie, gemeente of onder leeftijdsgenoten. Vraag ernaar! Kennen jullie ook iemand van je eigen leeftijd die een voorbeeld voor je is? Laat ze concreet maken wat er in deze mensen is dat hen verlangend maakt.

Opdracht 6

- a. Ze moet haar land verlaten, haar familie, haar goden, haar 'zekerheden', en ze gaat een onbekende toekomst tegemoet. Een ander volk, een andere God enz.
- b. Ook wij komen misschien alleen te staan in de klas, op het werk (zaterdagsbaantje), misschien moeten we breken met gewoonten of zonden.

Afronding

Als je ervoor kiest dit serieus aan te pakken, moet dit goed voorbereid worden. Informeer vooraf wat toegestaan is in bijvoorbeeld een AZC. Je kunt er niet zomaar met een groep binnenlopen!

...

4. Kiezen is moeilijk

Bijbelgedeelte
Zingen

Genesis 13:2-18
Psalm 133: 1 en 3, psalm 7: 3 en 4

Kerngedachte

Abraham en Lot maken beiden een keuze. Abraham kijkt verder vooruit dan Lot. Een goede keuze vraagt vooruit kijken.

Extra informatie voor de leiding

Focus: Kiezen is moeilijk

Omschrijving focus: Lot maakt de keuze om de eerste keuze te maken. Op het oog ziet het er geweldig uit. Maar is het ook een keuze met de HEERE? Keuzes in het leven, hoe maken we ze? Juist ook moeilijke keuzes? Biddend? Eerlijk aan de HEERE onze overwegingen voorleggen en Hem vragen om onze gedachten en voorstellingen af te breken als het niet Zijn weg is. Zo mag je dan in Zijn weg gaan. Misschien een spannende weg, maar wel de beste weg. Want Hij gaat je dan voor, in plaats dat je Hem elders achterlaat.

Achtergrondinformatie

In grote lijnen is de opbouw van het boek Genesis als volgt:

- › De schepping van hemel en aarde (1:1-2:3)
- › Het begin van de mensheid (2:4-11:26)
- › De aartsvaders in het beloofde land (11:27-37:1)
- › De Israëlieten in Egypte (37:2-50:26)

Voor een nauwkeuriger indeling kunnen we letten op een formule die herhaalde malen gebruikt wordt. De auteur brengt zelf structuur aan door elf maal de formule toledoth te gebruiken, meestal vertaald met 'dit is de geschiedenis van'. De eerste keer staat deze uitdrukking in Gen.2:4 'dit is de geschiedenis van hemel en aarde'. Vervolgens met het woord 'boek' erbij in Gen.5:1 'Dit is het boek van de geschiedenis van Adam'. Op basis hiervan geven we de verschillende gedeelten van Genesis de benaming 'boek'. De overige vermeldingen zijn: Gen.6:9; 10:1; 11:10; 11:27; 25:12; 25:19; 36:1; 36:9 en 37:2. In alle gevallen staat er na de formule een naam, maar in Gen.2:4 staan 'hemel en aarde' vermeld. We komen een toledoth tegen van Adam, Noach, Sem, Isaak en van Jakob, maar niet van Abraham en Jozef, terwijl hun geschiedenissen het meest uitvoerig worden weergegeven. Vervolgens is opmerkelijk dat de toledoth van hemel en aarde handelt over Adam en Eva, en die van Terach (Gen.11:27) over zijn kinderen en met name Abraham. Die van Isaak brengt niet de geschiedenis van deze aartsvader maar van zijn kinderen Jakob en Esau.

Exegese

Vers 1

Vooraf een enkele opmerking over de Abrahamsgeschiedenis. Abram heeft van de HEERE de opdracht gekregen om zijn land, zijn familie en zijn meest nabije familie te verlaten. Dat eerste heeft hij gelijk gedaan. Hij verliet Ur en trok naar Haran. Daar bleef hij tot zijn vader stierf. Daardoor verliet hij ook het huis van zijn vader. Zette hij dat voort. Die laatste opdracht is tot op heden niet vervuld. Namelijk het verlaten van zijn familie.

Abram vertrekt uit Egypte, ze gaan op weg naar de Negev, waar de hongersnood over zal zijn geweest op dat moment.

Vers 2

Ze komen daar niet als arme asielzoekers aan, maar juist als rijke mensen. Alle rijkdom die Abram kreeg van de farao heeft hij mogen houden. Wanneer je de aartsvadersgeschiedenissen leest, zie je dat wat hier beschreven staat een voorproef is van de uittocht uit Egypte straks. De uittocht in het klein.

Vers 3

We komen hier op het spoor dat Abram regelmatig reist. Waarschijnlijk is zijn bestaan te vergelijken met die van half-nomaden. Dan weer een tijdje hier, dan weer een tijdje daar. De reis gaat van de ene belangrijke en herkenbare plaats naar de andere. In elk geval gaat hij opnieuw naar Bethel.

Vers 4

Opvallend is dat. Waarom? Bethel, dat is de plaats waar hij eerder een altaar oprichtte. Doet hij dat nu weer juist daar om het aangezicht van de HEERE te zoeken? Juist na alles wat er gebeurd is? Mooie les voor ons in dat geval!

Vers 5

Ook Lot wordt genoemd. Hij reist nog steeds met Abram mee. Hij heeft ook eigen schapen, runderen en tenten. Het is al een schril contrast met Abram. Abram is zeer rijk, in vee, zilver en goud (vers 2), maar Lot heeft schapen, runderen en tenten. Mogelijk geërfd na het overlijden van zijn vader Haran (Gen. 11: 28-29).

Vers 6

De zegen wordt teveel, zo zou je het kunnen formuleren. Het is namelijk zo dat het land de vele dieren en mensen niet aan kan. Samenwonen lukt hier niet meer. Er is sprake van een te intensieve beweiding van het land en daardoor kunnen Abram en Lot niet langer bij elkaar wonen. Blijkbaar was het ook onmogelijk om de kudde in een groter gebied te laten grazen.

Vers 7

Er gebeurt wat ook tegenwoordig het geval is in tijden van tekort: er ontstaat ruzie, vandaag de dag gerust oorlog. De onenigheid komt voornamelijk openbaar bij de drinkplekken, zoals we vaker tegenkomen in Genesis bij de aartsvaders. Daar komt nog bij dat ook de Kanaänieten en de Ferezieten daar ook wonen. Mogen we het ook zo lezen, als een aanklacht? Dat juist zij die de HEERE dienen onenigheid hebben? En dat dat een schande is voor de omliggende volken!

Vers 8

Abram geeft heel duidelijk aan dat Lot en hij familie zijn. Niet alleen in de letterlijke zin van het woord, maar ook broeders, geestelijk, van hetzelfde huis (Psalm 133: 1).

Vers 9

Wanneer het onmogelijk is om in die broederlijke harmonie samen te leven, is het beter om, voordat het helemaal uit de hand loopt, een andere oplossing te zoeken. Het hele land is er keuze genoeg. Daarom stelt Abram dit voor.

Vers 10

Edelmoedig als Abram is, laat hij de keuze aan Lot. Lot grijpt die gelegenheid met beide handen aan. Belangrijk is het dat Lot een ander gebied kiest dan het gehele land (vers 9). De Jordaan vormt de oostgrens van Kanaän. Die streek doet in deze tijd denken aan het Paradijs.

Het boek Genesis besteedt drie keer uitvoerig aandacht aan Lot. Dit is de eerste keer (vgl. Gen.14:12-16 en 19:1-38). In dit Bijbelboek staan veel tegenstellingen tussen familieleden en het is gebruikelijk dat eerst de genealogische 'zijlijnen' behandeld worden voordat de hoofdlijn doorgetrokken wordt. Die hoofdlijn betreft Abram en zijn nageslacht.

Vers 11

Het Paradijs, daar gaat het hier over. Opmerkelijk is dat het niet alleen gaat over de rijkdom aan water zoals in de hof van Eden. Maar ook dat die streek te vergelijken valt met Egypte, dat door de Nijl voorzien

wordt van het nodige water. En waar dat land zijn rijkdom aan te danken heeft. Omdat het bij de hoorders en lezers al bekend is dat Sodom en Gomorra verwoest zijn, staat die zinsnede hier vermeld.

Wat gebeurt er hier nu Lot kiest?

1. Het is een teken van onfatsoen. Hij, als de jongere, laat de keuze aan zichzelf. Hij krijgt van Abram inderdaad de eerste keuze. Maar zeker in een omgeving waar oudere mensen veel eer krijgen, is dit onbehoorlijk van Lot. Daar komt bij: Lot lift mee op Abrams roeping. Ook de belofte van een zegen voor ieder die Abram zegent. Nu scheurt Lot zich los op een manier die doet denken aan de zondeval: terugverlangen naar het Paradijs, dat verboden toegang geworden is.
2. Lot kiest het op het oog meest aantrekkelijke stuk land uit. Niet veel later lezen we dat dit landdeel Lot in de problemen zal brengen.
 - a. Hij slaat eerst zijn tenten op net buiten de steden.
 - b. Dit doet hij, terwijl de mannen van Sodom grove zondaren zijn. Het lijkt op de volgorde in Psalm 1: eerst wandelen in de raad van de goddelozen, daarna stilstaan en ten slotte zitten (vs.1). De 'mannen van Sodom' (vs.13) zijn de burgers van deze stad. Een keuze van woon- en werkplaats kan ingrijpende gevolgen hebben. Voor Lot zijn de gevolgen op den duur heel bitter: het huwelijk van zijn dochters met mannen uit Sodom, de dood van zijn schoonzoons en het verlies van al zijn bezit. De glorie van Sodom en Gomorra blijkt slechts tijdelijk te zijn (hfst.19).
 - c. Lot krijgt een waarschuwing: hij wordt als buit weggevoerd en het is te danken aan de zorg van de HEERE in Abram dat hij bevrijd wordt.
 - d. Je kunt wel buiten de steden wonen waar de zonde heerst, maar die zonde heerst ook in ons allemaal. Later woont Lot in de stad.
 - e. Voor zijn eigen geestelijke leven is het een kwelling geweest. Petrus doet er alles aan om te benadrukken dat Lot een rechtvaardige is geweest, ondanks zijn tekorten. 'En den rechtvaardigen Lot, die vermoeid was van den ontuchtigen wandel der gruwelijke mensen, daaruit verlost heeft; (Want deze rechtvaardige man, wonende onder hen, heeft dag op dag zijn rechtvaardige ziel gekweld, door het zien en horen van hun onrechtige werken);' (2 Petrus 2: 7-8).
3. Lot wist niet dat God Sodom en Gomorra ging verwoesten. Maar hij wist wel dat God geen genoeg neemt met mensen die Hem ongehoorzaam blijven en in grove zonden leven (Gen. 6).
4. Lot trekt naar het oosten, veelzeggend! Dat is hetzelfde wat we lezen bij Kaïn: hij gaat wonen in het oosten. En dat is nu precies de plaats waar de HEERE 'niet' is. Het wil maar gezegd zijn: Lot vlucht weg van het aangezicht van de HEERE.
5. Wat Lot hier doet, is levensgevaarlijk. Hij kiest voor zichzelf, trekt zich doelbewust terug uit de zegen van het verbond. Dat kan niet goed aflopen.

Dat het toch goed afloopt (2 Petrus 2) is dan ook niet te danken aan Lot, maar aan de trouwe Vaderhanden van de Almachtige, Die ondanks Lot ook Zijn Verbondsgod is. Zo ver reikt dat dus!

Vers 12

Abram gaat wonen in het eigenlijke Kanaän en Lot vestigt zich in de streek van de steden.

Vers 13

De tegenstelling tussen de beide uitdrukkingen kan symbolisch uitgelegd worden: Abram in het beloofde land Kanaän, Lot daar buiten. De mensen van die stad en hun levenswijze wordt in twee manieren als verkeerdt beschreven. Burgerlijk gaat het er slecht aan toe, maar ook op religieuze gronden wordt hun levensstijl afgekeurd.

Voor Abram breekt een gevaarlijke tijd aan. Want hij blijft nu alleen over. De opdracht van de HEERE tot Abram om daadwerkelijk alles te verlaten is nu af.

Vers 14

Helemaal alleen blijkt Abram niet te zijn. Want als Lot vertrokken is, verschijnt de HEERE aan Abram. God geeft troost in deze moeilijke omstandigheden. Hij openbaart zich opnieuw, na de pijnlijke geschiedenis in Egypte. De vier windstreken vormen een globale, royale aanduiding, die later concreter gemaakt wordt.

Vers 15

De HEERE herhaalt de beloften die Hij eerder gedaan heeft, als bevestiging ook voor Abram dat hij de juiste keuze gemaakt heeft.

Vers 16

Abram is alleen, met de HEERE, maar dat zal niet zo blijven. Er komt een ontelbaar nageslacht, waar het volk Israël vandaag de dag de levende werkelijkheid van is.

Vers 17

Abram mag het land virtueel in bezit nemen, wanneer hij het land doorwandelt en lengte en breedte. De HEERE zal het Hem geven.

Vers 18

Daarna vestigt hij zich bij Hebron (zie Num.13:22), bij het heiligdom van Mamre. Daar bouwt hij opnieuw een eigen altaar. Mamre en Hebron keren steeds weer terug in de geschiedenis van Abram (Gen.14-19). Daar worden hij en andere leden van de aartsvaderlijke familie ook begraven.

Aanwijzingen en antwoorden

Startopdracht

Geef bij de startopdracht nog extra criteria. Bijv. Het moeten verschillende SOORTEN vragen zijn, dus niet allemaal vragen in de sfeer van eten. (heb je liever een bord patat of pizza) Als leiding kun je er ook goede dilemma's tussen zetten. Bijv. Ga je liever een bezoekje brengen aan je oma of een uurtje op je telefoon.

Vind je kiezen moeilijk? Veel jongeren ervaren keuzestress. Hebben de angst iets te zullen missen. Bijv. Een leuke activiteit, een mooie aanbieding, enz.

Opdracht 1

- a. ...
- b. Nadeel is dat je niet nadenkt over de consequenties, zowel op korte maar ook op lange termijn.
- c. Lot keek alleen aan wat voor ogen was.

Opdracht 2

- a. Lot heeft daar mogelijk niet over nagedacht, want hij slaat zijn tenten op in de buurt van Sodom, waar de zonde is. Zie exegese.
- b. Vaak denken jongeren (en ouderen) op de korte termijn en jongeren hebben de neiging vooral op hun gevoel af te gaan. Wat voelt nu goed? Zijn we bereid werkelijk ons af te vragen wat goed is voor onze ziel?

Opdracht 3

- a. Laat de jongeren eerst zelf nadenken over het antwoord. Daarna kunnen ze de kanttekening erbij nemen. Abram zegt dat het erg zou zijn als hij en Lot onenigheid zouden hebben. Dit

zouden de Kanaänieten en Ferezieten dan ook zien. Het zou hen tot ergernis zijn en 'onzen godsdienst schande aandoen.'

- b. Wij wonen ook als christen temidden van velen die geen christen zijn. Als wij als christenen onderling ruzie hebben, is dat geen reclame voor het christelijk geloof. Zeker als de onenigheid gaat over materiële zaken, zoals hier de weidegrond.

Opdracht 4

- a. Zalig zijn de vreedzamen. In het Grieks staat er 'vredemakers'(zie kantt.) Dat zijn zij die niet alleen zelf vreedzaam zijn, maar ook bij anderen de vrede proberen te bevorderen. Abram is hiervan een voorbeeld. Hij probeerde de vrede te bevorderen tussen hem en Lot en hun herders.
- b. Laat de jongeren hier eerst over praten met elkaar. Vaak is het wel moeilijk om een vreedestichter te zijn. Je moet immers bereid zijn om jezelf te verloochenen, de minste te zijn, e.d.
- c. Ter bespreking
- d. Dit begint al klein, dichtbij. In het gezin, in de klas, onder vrienden...

Opdracht 5

- a. Dewijl wij niet ³⁵aanmerken de dingen ³⁶die men ziet, maar de dingen ³⁷die men niet ziet; want de dingen die men ziet, zijn tijdelijk, maar de dingen die men niet ziet, zijn eeuwig.

^mHebt ⁴⁸de wereld niet lief, noch hetgeen in de wereld is; ⁿzo iemand de wereld liefheeft, ⁴⁹de liefde des Vaders ⁵⁰is niet in hem. Want ⁵¹al wat in de wereld is, *namelijk* ⁵²de begeerlijkheid des vleses en ⁵³de begeerlijkheid der ogen en ⁵⁴de grootsheid des levens, ⁵⁵is niet uit den Vader, maar is ⁵⁶uit de wereld.

Lot heeft teveel gekeken naar wat voor ogen was, tijdelijk en wat begeerlijk was voor het vlees en de ogen, maar niet op de dingen die eeuwig zijn.

- b. Hoogmoed, zatheid van brood (overvloed) en stille gerustheid, maar ze hielpen niet de armen en noodduftigen. Voor ons een waarschuwing. Wij leven ook in overvloed en in vrede, maar hebben wij oog voor onze naaste, dichtbij en ver weg?
- c. Lot heeft dag op dag zijn rechtvaardige ziel gekweld als hij keek naar en hoorde de ongerechte werken. Lot heeft er dus niet aan mee gedaan, maar er verdriet over gehad. Je ziet dus twee kanten in zijn leven, een tweemens.

Opdracht 6

- a. Abram wordt in zijn keuze gezegend. God belooft dat zijn nageslacht daar zal mogen blijven wonen. Lot kwelt niet alleen zijn eigen ziel, maar ook zijn dochters krijgen het moeilijk in Sodom en zijn vrouw komt om bij de verwoesting van Sodom. Terwijl het de keuze van Lot was geweest om daar te gaan wonen!
- b. Bij André gaat het van kwaad tot erger. Er is in de zonde geen stilstand. Of je gaat de ene kant de weg verder of de andere kant op. Ook onze keuzes kunnen gevolgen hebben voor de volgende generatie. Hier zullen jongeren niet zo mee bezig zijn, maar als zij niet meer naar de kerk gaan, dan de volgende generatie ook niet.

Opdracht 7

- a. Abram zag verder bij het doen van zijn keuzes. Hij keek zelfs verder dan dit leven. Hij verwachtte de stad die fundamenten heeft, waarvan God de kunstenaar en bouwheer is, dus het hemelse Jeruzalem.
- b. Nee, ook Abram heeft verkeerde keuzes gemaakt. Bijv. Toen hij zei dat Sara zijn halfzus was.

Extra

Het beeld van de verreijker past ook goed bij deze avond. Je zou een verreijker mee kunnen nemen. Je kijkt over de dingen die dichtbij zijn heen (de moeilijkheden, de directe gevolgen) en je haalt dichtbij wat ver weg is. (de eeuwige toekomst) Les: leef met de verreijker!

Afronding

...

5. Kiezen in de praktijk

Bijbelgedeelte

1 Samuël 16:1-13

Zingen

Psalm 1: 1 en 4 en lied "Uw Woord is een lamp voor mijn voet."

Kerngedachte

Kiezen met Gods ogen betekent gehoorzamen aan God, ook als dat niet makkelijk is.

Extra informatie voor de leiding

Focus: Kiezen in de praktijk.

Omschrijving focus: Het is verleidelijk om te kiezen voor het mooiste, voor de mooiste. Om ja te zeggen tegen iets, wat er begeerlijk uitziet. Of iemand die er aantrekkelijk uit ziet. Het allerbelangrijkste is dat iemands hart oprecht is. De opdracht is om met de ogen van de HEERE naar keuzes te kijken. En vooral ook in Zijn weg te gaan.

Achtergrondinformatie

Samuël kan worden aangemerkt als een belangrijk persoon in de geschiedenis van Israël. Hij wordt op wonderlijke wijze geboren als oudste zoon van de aanvankelijk kinderloze Hanna (1Sam.1:1-20). Zij geeft hem de naam Samuël, wat 'God heeft gehoord' betekent (zie uitleg 1Sam.1:20). Op jonge leeftijd wordt hij door zijn moeder afgestaan aan het heiligdom in Silo (1Sam.1:24). Daar groeit hij op temidden van de onrechtvaardige zonen van de hogepriester Eli (1Sam.2:12-25). De situatie in Israël is zo ernstig dat God geen visioenen en profetieën meer doorgeeft (1Sam.3:1). Samuël wordt echter uitverkoren om het woord van God te spreken (1Sam.3:2-21). Hij moet namens God onheilswoorden over het huis van de hogepriester uitspreken (1Sam.3:13-18). Geleidelijk ontwikkelt hij zich tot richter en profeet over alle Israëlieten (1Sam.7:2-17). Wanneer hij ouder wordt, stelt hij zijn twee zonen aan tot richter over Israëlieten (1Sam.8:1-2). Deze keuze wordt niet gewaardeerd door het volk, omdat zijn zonen onrechtvaardig zijn (1Sam.8:3). Het eist een geheel andere regeringsvorm en prest Samuël om een koning aan te stellen zoals alle andere volken die hebben (1Sam.8:3-22). Hoewel de keuze van het volk Samuël en de HERE verdriet doet, geeft God toch toestemming een koning aan te stellen. Vervolgens zalft de profeet Samuël ene Saul, de zoon van de Benjaminit Kis, tot koning over de Israëlieten (hfst. 9-10). Omdat Saul regelmatig tegen de wil van God ingaat, maakt Samuël kenbaar dat God hem heeft verworpen (zie 1Sam.15:13-34). Heimelijk zalft Samuël de jonge David, een zoon van de Judeeër Isai (1Sam.16:1-3). Vervolgens trekt Samuël zich met een groep profeten terug in Rama. Zijn laatste opzienbarende daad is dat hij David beschutting biedt (1Sam.19:12-24). Tenslotte lezen we dat hij sterft (1Sam.25:1).

Exegese

Vers 1

Er breekt in het eerste Samuëlboek een nieuwe wending aan. Het blikveld dat eerst heel nadrukkelijk op Saul gericht was, gaat zich nu verbreden naar David en Saul. In het vorige hoofdstuk treurt Samuël om Saul. Daarop stelt de HEERE de vraag aan Samuël hoelang hij over Saul rouwt, terwijl Hij Saul verworpen heeft. Samuël krijgt de opdracht om een hoorn met olie te vullen en op reis te gaan naar Isai. Het is niet duidelijk of het doelbewust is dat hij hier gebruikmaakt van een hoorn in plaats van een stenen kruikje. Alleen achteraf is de conclusie te trekken dat dit te maken heeft met het tijdelijk karakter van Sauls koningschap en het eeuwigdurende karakter van dat van David (2 Samuël 7). Wie Samuël moet zalven, blijft onduidelijk. Daardoor benadrukt God Zijn Eigen leiding rondom het hele zalvingsproces. De vervulling van de belofte aan Juda dat hij zal heersen krijgt zijn eerste licht. Samuël gaat immers op weg naar het stamgebied van Juda.

Vers 2

Dat proces is nogal riskant, omdat Saul nog gewoon aan de macht is. Dat brengt hij ook in bij de HEERE. Die geeft aan Samuël aan dat hij naar Bethlehem moet gaan om te offeren. Daarin zien we dat alles wat je moet zeggen de waarheid is. Je hoeft daarbij niet alles te vertellen wat je weet of wat je komt doen.

Slachtoffers werden veelvuldig gebracht op allerlei plaatsen in het land. Hierbij werden de vette delen en enige ingewanden aan God geofferd, terwijl de overige delen bestemd waren voor de priester en de offeraar.

Vers 3

In dit geval nodigt Samuël Isaï uit, in opdracht van God. Tijdens die gebeurtenis zal Hij duidelijk maken wie Samuël moet zalven. Al met al is dit een geheime gebeurtenis, met een offermaaltijd als dekmantel.

Vers 4

Daarop gaat Samuël op reis en komt in Bethlehem. Daar schrikt men geweldig als hij aankomt. Mogelijkerwijs zijn ze bang voor een onheilstijding.

Vers 5

Geruststellend geeft Samuël aan dat zijn komst met vrede is. Hij deelt mee dat is gekomen om te offeren. De opdracht die daarop volgt, hoort erbij: Heilig jezelf voor de HEERE. Dat betekent: alle onreinheid weg doen, jezelf zuiveren. Zulke dingen konden zeven dagen duren, maar ook kon dit één dag duren. Dat laatste zal hier het geval geweest zijn, hoewel niet uit te sluiten valt dat Samuël meerdere dagen gebleven is. Samuël nodigt niet alleen de oudsten, maar ook Isaï en diens zonen uit voor een offermaaltijd. Hij vraagt dit gezin expliciet zich te heiligen om deel te nemen aan de offerplechtigheid.

Vers 6

Samuël en Isaï gaan naar een ruimte waar de offermaaltijd gehouden wordt. De uitdrukking 'hun' in 'in hun komst' heeft waarschijnlijk betrekking op de zonen van Isaï. Wanneer we de tekst zo opvatten, zijn Samuël en Isaï al aanwezig in de ruimte en komen de zonen daarna binnen. Het woord 'hun' zou eventueel ook betrokken kunnen worden op Samuël, Isaï en diens zeven zonen. Gezien het verband lijkt het waarschijnlijker dat Samuël de binnenkomende zonen opwacht. Als eerste valt het oog van Samuël op Eliab en hij meent dat dit de gezalvde vorst zal zijn.

Vers 7

Het is opmerkelijk dat Samuël Eliab op basis van zijn uiterlijk beoordeelt. De kenmerken die genoemd staan, hebben overeenkomst met de kenmerken die genoemd staan bij Saul. En Samuël weet inmiddels dat Saul afgedaan heeft. Natuurlijk niet vanwege zijn uiterlijk! Maar wel dat je op basis van uiterlijk niet automatisch een geschikte koning bent. Net zoals dat andersom ook het geval is. Dat je op basis van uiterlijk automatisch ongeschikt zou zijn. Eerder in het Samuël boek is al duidelijk geworden dat de HEERE een man zoekt naar Zijn hart (13: 14). Overigens, dat zal straks ook nog wel aan de orde komen, denken wij vaak dat David klein en veracht is geweest. Naar de omstandigheden klopt dit. Maar we lezen dat David knap was. En later, bij de strijd met Goliath, komen we erachter dat David ook gewoon het harnas van Saul past. De enige reden waarom hij die uittrekt, is omdat hij niet gewend is zo'n harnas te dragen. David is dan ook een rijzige figuur geweest. De HEERE laat Samuël dan ook weten dat het uiterlijk niet doorslaggevend is, maar het innerlijk. Bij David gaan beide samen. Alleen God doorziet het menselijk hart en is in staat tot een goed oordeel over de vraag wie de juiste koning is.

Kiezen op basis van uiterlijk, lijkt veilig. Je kunt je echter lelijk misrekenen. Dat zou hier gebeurd zijn, maar dat kun je in je eigen leven ook tegenkomen. Dat je op het oog af iets kiest. Terwijl er inhoudelijk van alles op aan te merken valt. Andersom komen we het in de gezindte overigens misschien wel vaker tegen. Dat er gekozen wordt op basis van vorm, terwijl de inhoud bij een andere vorm misschien beter is. Maar dat wordt dan afgewezen omdat het een verkeerde vorm heeft.

Vers 8

Na Eliab roept Isai Abinadab, zijn tweede zoon tot zich). Over hem vernemen we dat de HERE hem evenmin verkoren heeft.

Vers 9

Vervolgens presenteert Isai zijn zoon Samma. Zijn naam komen we ook tegen als Sima, waarbij sprake is van een klinkerverwisseling. Ook hij is niet uitverkoren om koning over de Israëlieten te zijn.

Vers 10

In totaal laat Isai zeven zonen aan Samuël voorbijtrekken. Samuël zegt echter dat niemand van hen door God is uitverkoren voor het ambt van koning.

Vers 11

Vervolgens vraagt hij of dat al de zonen van Isai zijn. Isai zegt hem dat de jongste afwezig is en dat die de schapen hoedt. De reden waarom David niet is uitgenodigd voor de offermaaltijd is onbekend. Het kan zijn dat er iemand nodig was om de schapen te weiden (vgl. 1Sam.17:14-15). Wat in dit gedeelte vooral sterk naar voren komt, is dat God de jongste verkiest. Dit gebeurt in de Bijbel meermalen. Daarmee laat Hij zien dat Hij zijn doel niet bereikt via menselijke kracht, maar veeleer langs de weg van menselijke zwakheid (vgl. 1Kor.1:27,28). Nadat Samuël heeft gehoord van het bestaan van een jongere zoon, geeft hij opdracht hem te halen en pas aan te zitten aan het offermaal wanneer de jongen gekomen is.

Zouden we hier ook een staaltje 'ogendienst' ontmoeten? Dat Isai gedacht heeft: David zal het als jongste wel niet zijn? Inmiddels weten we: de HEERE ziet het hart aan. Hij werkt ook Zijn eer aan. Door het verachte komt Hij het meest aan Zijn eer.

Vers 12

Vervolgens laat Isai zijn jongste zoon halen (vs.12). Ondanks het feit dat hij als de jongste niet geheel meetelde, wordt hij op positieve wijze omschreven: hij is rossig,¹⁹ heeft mooie ogen en is mooi om te zien. Wanneer Samuël hem ziet, hoort hij de stem van God tegen hem zeggen dat deze jonge man gezalfd moet worden.

Vers 13

De jongste broer, waarvan we nu pas weten dat hij David heet, wordt de nieuwe vorst. Dit is een geheim dat lange tijd binnen de familiekring zal blijven. Op het moment van de zalving werkt de Geest van God in David en blijft vanaf die tijd bij hem.²⁰ Na de zalving van David staat Samuël op en gaat huiswaarts naar Rama. Dit is zijn laatste publieke optreden dat in de Bijbel beschreven staat.

In dit gedeelte is de nieuwe koning voorgesteld en gezalfd. Van David geldt: zijn hart is oprecht (zie vs.7) en hij is mooi (zie vs.12). Dit zijn twee belangrijke kenmerken voor een vorst, waarbij het innerlijk het belangrijkste is. Alleen een vorst met een zuiver hart kan optreden als koning naar Gods wil, namelijk als een onderkoning onder God.

Aanwijzingen en antwoorden

Startopdracht

De opdracht is bedoeld om jongeren actief in beweging te krijgen. In de Bijbelstudie staan een vijftal stellingen, waar jongeren een keuze in moeten maken. Vraag jongeren die het eens zijn met de stelling aan de linkerkant van de zaal/ruimte te gaan staan, en de jongeren die het oneens zijn rechts te gaan staan.

Opdracht 1

- a. Over Jonathan zijn veel mooie dingen te zeggen. Hij diende de Heere en wilde leven zoals Hij dat vroeg. Jonatan is de oudste zoon van Saul en de beoogde opvolger van zijn vader. Toch wordt Jonatan geen koning, omdat God zijn vader verstoot en David aanwijst als zijn opvolger. Dit is te lezen in 1 Samuël 15:28.
- b. De Heere kiest David. Uit het nageslacht van David wordt de Heere Jezus geboren.

Opdracht 2

- a. In de Bijbel lezen we dat de volken die in het land Israël woonden, allemaal moesten worden uitgeroeid. Dit zodat er geen afgoderij kon plaatsvinden en het land voor Israël zou zijn. We lezen ook dat de meeste van deze volken het volk Israël ook proberen aan te vallen. Zie onder andere Jozua 11. Vanuit de hedendaagse wereld lijken dit gruwelijke veldslagen.
- b. Het volk Amalek had het volk Israël tijdens de woestijnreis in de achterhoede aangevallen. Dit was de zwakke plek van het volk, waar vooral vrouwen en kinderen liepen.

Opdracht 3

- a. Waarschijnlijk was hij als oudste een grote en sterke man. Zijn gestalte maakt indruk. Hij was gewend om leiding te geven op het bedrijf van zijn vader. In de oorlogen met de vijanden was een grote en sterke man nodig, om heldhaftig het leger aan te voeren.
- b. Wij kijken vaak naar de buitenkant en de kwaliteiten die we zien. Schoonheid en kracht zijn niets voor de Heere. Wij kijken daarnaar, waarbij anderen zich soms perfect voor kunnen doen. Achter deze buitenkant, zit dan soms een lelijke binnenkant.
- c. Schoonheid en kracht zijn niets voor de Heere. Wie ze bezit, moet daar niet hoogmoedig over zijn. De arme met een bekeerd hart moet ons meer waard dan de goddeloze in zijn voorspoed en overvloed.

Opdracht 4

Tekstgedeelte	Waar moet een koning aan voldoen?
Je leest in vers 15 over zijn afkomst.	Hij moet van het volk van Israël zijn.
Vers 16, bezit	Hij mag geen paarden bezitten of daarvoor naar Egypte reizen.
Vers 17, huwelijk en rijkdom	Hij mag geen meerdere vrouwen nemen en niet verzot zijn op goud of zilver.
Vers 18 en 19. Luisteren naar Gods wet.	Hij moet de kopie van Gods wet hebben, die dagelijks voorgelezen wordt.
Vers 20. Zijn houding.	Hij moet niet hoogmoedig zijn en Gods geboden niet verlaten.

Opdracht 5

- a. Saul werd gezalfd met een kruik. Dit wijst op de breekbaarheid van zijn koningschap.
- b. De Heere Jezus wordt geboren uit het nageslacht van David. Hij wordt daarom de Zoon van God genoemd.

Opdracht 6.

- a. Alle dingen die zichtbaar zijn, als bezittingen, vergaan. Soms al heel snel, sommige dingen blijven langer, maar zullen uiteindelijk vergaan. Met de dingen die niet zichtbaar zijn, worden de geestelijke en eeuwige zaken bedoeld.

- b. In deze vervolging, die ook offers en levens eiste, kon de gemeente zien op de schat in de hemel. Deze schat is er voor Gods kinderen. Tegenover deze schat, verbleken de aardse dingen en ook de vervolging.

Afronding

Toepassing op het eigen leven van de jongeren. Denk hierbij aan de rol van gebed, Bijbellezen, kerkgang in het leven van de jongeren.